

Dziennik Zarządu Miejskiego w Łodzi

WYCHODZI 15 KAŻDEGO MIESIĄCA

WYDAWCA: ZARZĄD MIEJSKI w ŁODZI

REDAKCJA i ADMINISTRACJA:

ŁÓDŹ, PLAC WOLNOŚCI NR 14, POKÓJ NR 14, TELEFON 218-03

PRENUMERATA:

kwartalnie	Zł 3,—
półrocznie	„ 6,—
rocznie	„ 12,—
pojedynczy zeszyt	„ 1,—

CENY OGŁOSZEŃ:

1 strona przed tekstem	Zł 150,—
1/2 „ „ „ „	„ 80,—
1 „ za tekstem	„ 100,—
1/2 „ „ „ „	„ 60,—
drobne po 10 groszy za wyraz.	

Treść zeszytu 7-go z dnia 15 lipca 1938 roku.

1. Campo santo Łodzi Wczoraj a dziś chrześcijańskich cmentarzy gize- balnych — Redaktor Stanisław Rachalewski	Str. 715
2. Protokół 16 posiedzenia Rady Przybocznej przy Tymczasowym Prezyden- cie Miasta Łodzi z dnia 30 czerwca 1938 roku	738
3. Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych o urządzeniu podwórzy w posesjach, położonych na terenie m. Łodzi. (Załącznik do 16 posie- dzenia Rady Przybocznej)	757
4. Sprawozdanie Komunalnej Kasy Oszczędności m. Łodzi za rok 1937	760
5. Sprawozdanie finansowe Zarządu Miejskiego w Łodzi za czas od dnia 1/IV—30/VI 1938 roku	774
6. Wykonanie budżetu Zarządu Miejskiego w Łodzi za czas od 1—30 czerwca 1938 roku	772
7. Kronika: I Ogólna, II Z życia Samorządu Miejskiego	775
8. Nekrologi	780
9. Ruch służbowy pracowników etatowych Zarządu Miejskiego w Łodzi za miesiąc czerwiec 1938 roku	781
10. Obwieszczenie	782
11. Ogłoszenia	788

CAMPO SANTO ŁODZI.

WCZORAJ A DZIŚ ŁÓDZKICH CMENTARZY CHRZEŚCIJAŃSKICH.

I.

U zbiegu terenów miasta z ongiś wolną, przestronną, od czasu pierwszego pięciolecia XX wieku zalesioną okolicą Łodzi, zwaną popularnie Kozinami a stykającą się z ulicami Srebrzyńską i Ogrodową, ręka ludzka rozbiła wieczyste namioty dla tych, którzy, syci doczesnej wędrówki, z woli Bożej zmienili swe ziemskie mieszkania, a z szarej powszedniości, z codziennej walki o promienniejsze jutro przenieśli się na Stare Cmentarze Łodzi.

Miejsce to jest dla nas swego rodzaju łódzkim Campo Santo, niezmiernie dzisiaj już zaludnionym, niemniej ciasnym, aniżeli miasto żywych — Łódź.

Na wspomnianych terenach przy ulicy Ogrodowej i Srebrzyńskiej rozpostiera się wielki świat tych, którzy nazawsze odeszli z Łodzi, a których pamięć wiecznie kamienie. Stare Cmentarze Łodzi tworzą tu wielkie królestwo pokoju. Wiodą do nich długie dróżki cmentarne, wprowadzające w majestatem śmierci natchniony świat mogił naszych ojców, matek, braci i sióstr.

Wielki jest ten świat mogił...

Stare, wiekowe niemal wiązy i jesiony, smukłe jedliny i stożkowe świerki, rozplakane brzozy, czy purpurą bijące jarząbki, chylą swe czoła nad mogiłami łódzkich cmentarzy. Ktokolwiek staje u mogił, pochyla głowę w zadumie...

Wiele przeszło burz, silnie targały wichy konarami nadmogilnych jesionów, wiele zatarło się już mogił i nowych powstało nagrobków. Stare Cmentarze Łodzi, to wprawdzie milcząca, ale wymowna historia naszego miasta. Stanowią one wielką księgę pomnikowych zapisków z minionych dziejów Łodzi..

Rozłożmy tę księgę i przejrzymy jej karty.

Wielkie są nasze cmentarze! Rozbite na kwatery tulą w mogiłach najlepszych synów Łodzi. Tu wznosi się pomnik, tam chyli się krzyż, często zapada zapomniana mogiła lub zaciera się jej ślad.

Nad całością czuwa kapliczka. Na jej wysmukłej wieży kołaczce, by duch, błądzący w zaświatach, rzewna sygnaturka, a wokół królestwo mogił. Kapliczka, najprostsza z kapliczek chyba w całej Polsce, w tak wielkim i tak

zasobnym w dobra materialne mieście jak Łódź, jest tutaj strażnicą wieczności. Ona wita i ona żegna duchy tych, którzy odchodzą szerokimi traktami w nieokreślone granicami Królestwo Niebieskie. Jej łkający dzwonek wieżyczkowy, jakże rzewnie przemawia do żywych i jak przypomina każdemu godzinę ostateczną na ziemi. Nie ma podobnego dźwięku żaden chyba z dzwonek, służących człowiekowi, bo ten wieżyczkowy dzwonek naszej kapliczki cmentarnej jest dzwonkiem śmierci. Kołacze u wieży, jak kołacze po raz ostatni zbolełe serce odchodzącego w wieczność człowieka, wszystko jedno jakiego, bogatego czy biednego, wielkiego czy małego.

Wymowny jest dźwięk sygnaturki naszego Starego Cmentarza...

Kapliczka czuwa nad mogiłami, a mogiły skupiają się wokół tej strażnicy, która, kiedy rozewrą się wrota cmentarza, kiedy ukaże się w głównej alei tego królestwa orszak ludzi z posępnie opuszczonymi głowami, uderza na alarm. Gorączkowo kołacze serce sygnaturki, szeroko rozplywa się dźwięk dzwonka, jakgdyby chciał oznajmić mieszkańcom mogił, że zrzędzeniem Opatrzności Bożej, schodzi w podziemia jeszcze jedna doczesność.

Więc mogiły!

Kryje w nich ziemia i wielkich i małych, ubogich i możnych, zrównanych w obliczu śmierci i pojednanych z Bogiem. Spoczywają snem wiecznym prości i potężni duchem, wielcy jałmużnicy, mistrzowie i kowale życia, samarytanie i cierpiętnicy, serca ze złota i kryształu.

Tak niedalego od centrum miasta, w którym pieni się wartko płynąca fala życia, rozciąga się to nasze Campo Santo. Jest ono wieczystą przystanią, która dla żywych będąc momento mori, jakże silnie przemawia do nas. Na kamieniach spotykamy napisy:

„Czym ja byłem, ty jesteś,
czym ja jestem, ty będziesz,
pamiętaj o tym i westchnij za mną do Boga!“

Cy nie piękna to księga naszych dziejów? Czy jest ona obcą i nieznaną komukolwiek z nas?

Kiedys' wszakże, kiedys', przed laty na terenach dzisiejszych Starych Cmentarzy szumiały rozkołysaną falą wysrebrzone łany żytnie na poleśnych porębach, a kości naszych dziadów i pradziadów z takimż nabożeństwem, z żalem i tęsknotą grzebano na innym polu. Jak to się przedstawiało ongiś mówią nam dzisiaj dokumenty archiwalne, mówią pergaminy, księgi zapisków dozorów kościelnych od roku 1819 poczynając.

Zechciejmy się o tym przekonać i zajrzyjmy do tych pergaminów.

Jak stwierdzają te najstarsze dokumenty, na ziemiach dzisiejszej wielkiej Łodzi przemysłowej rozprzestrzeniały się nieprzebyte, miejscami mroczne,

miejscami przetrzebione lecz sięgające gęstwą aż po dzisiejszy Plac Wolności głucho bory, wchodzące w skład pierścienia lasów, zwanych puszczą nadłódzkańską.

Zachowana po nasze czasy mapa Gillyego, wykonana przez Mattiasa Langnera w roku 1802—1803 w Berlinie, a będącą w naszym posiadaniu jako reprodukcja z atlasu „Spezialkarte von Südproussen“, stwierdza, że o ile Łódź obecna jest zawartym kompleksem miejskim wraz z jego ulicami, placami, domami, budynkami i fabrykami, o tyle Łódź dawna stanowiła połączenie właściwych terenów mieszkalnych z terenami ornymi i zalesionymi.

Na mapie Gillyego widać wyraźnie teren zabudowań miejskich, poważnie mniejszy od terenu sąsiedniego Zgierza. Teren ten obramowany był w pewnej odległości kręgiem wspomnianych lasów. Pierścień między lasami a właściwym miasteczkiem wypełnia szara plama karczowisk. Są to pola mieszczące ówczesnej Łodzi. W ten sposób lasy pokrywały takie tereny, jak częściowo Bałuty, wieś Karkoszkę, Wólkę, Chojny, Radogoszcz, Zabieniec, Kałły, Łagiewniki i częściowo Rokicie, a więc te wszystkie miejscowości, które położone były w bezpośrednim zetknięciu z Łodzią.

Stan ten dopiero z czasem się zmienił. Lasy systematycznie ustępowały przed zwyczajnym pochodem człowieka.

Nowa mapa, przedstawiająca plan Łodzi z wieku 16 do 18, wykonana podług rekonstrukcji dr. A. Zanda przez inż. E. Nowaka stwierdza, że nawet w tym czasie lasy sięgały po dzisiejszy Plac Wolności i pokrywały częściowo ulicę Piotrkowską.

Łądem życia ówczesnej Łodzi był oczywiście rynek, który sięgał do wyłotów ulic obecnie zwanych: Lutomiarską, Zgierską, Łagiewnicką i Brzezińską.

Mizerna to musiała być miejscina, skoro w kilkanaście lat po erygowaniu jej na miasto, a więc w roku 1470 liczyła zaledwie 44 rodziny z 4 rzemieślnikami. Położona pośród borów i mrocznych i nieprzebytych, siedziała w swych kurnych chatkach i chwaliła Boga za dobrodziejstwa, jakimi ją darzył. Tutaj wyrastali protoplaści naszych rzemieślników, przedkowie późniejszych tkaczy i przędzalników, tutaj sięgają początki tej Łodzi, którą później twórca „Chłopów“ nazwał „Ziemią Obiecaną“, i tutaj wreszcie, syci doczesności, składali pradziadowie Łodzi swe starcze kości na cmentarzystwie kościelnym i parafialnym.

Niewiele było tych mogił, bo nieliczni też byli mieszkańcy Łodzi. Nie uskarżali się, broń Boże, na ciasnotę, dość mając wokół swobodnej przestrzeni. Chował tu syn ojca, po chrześcijańsku i pokatolicku chował wnuk dziada i przybywał w Zaduszki na mały cmentarzyk parafialny przy kościółku łódzkim położony i odprawiał modły za duszę św. Mikołaja Sochy,

Wojciecha Wołka, Jałochy, Marcina Zubały, Kąbika, Chometka i Dometka. I tak płynęły lata tym mieszkańcom zdala od szerokiego świata położonej Łodzi.

Czas przecież zwyciężał!

Rozwijało się i upadało miasteczko lecz dźwigało się ponownie, by w szlachetnym uporze dojść z czasem do szczytów swych marzeń. I dochodziło z wiekami do dobrobytu. Mały cmentarzyk nie mógł już później pomieścić umrzyków. Rozrosła się bowiem i rozprzestrzeniła cicha i skromna dotychczas Łódź rolniczo-rzemieślnicza.

Naturalny proces ludnościowy wymagał więcej przestronności i dla tych, którzy odchodzili bezpowrotnie. Dla tej Łodzi postarano się o nowy cmentarz.

Działo się to w roku 1819.

Dnia 6 listopada, nawiązując do reskryptu z dnia 7 czerwca 1819 roku, dozór kościelny parafialnego kościołka m. Łodzi, położonego na miejscu dzisiejszego kościoła Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny na Starym Mieście, wychodząc z założenia, że dotychczasowy cmentarzyk parafialny przy kościele tym staje się zbyt szczupły dla potrzeb miasta, pisał wspólnie z ówczesnym burmistrzem Antonim Czarkowskim na czele memoriał do komisarza Obwodu Łęczyckiego:

„Stosownie do obok wymienionego Reskryptu, podpisany Dozór nie omieszka wybrać miejsca na Cmentarz opodal Miasta, a że wspomniany plac jest własnością prywatną Obywatela miasta Łodzi J. W. Pana Macieja Kudlińskiego, przeto Dozór z tymże ugodził się za ustąpienie złotych polskich 150, która to suma w Anszlagu*) jest zamieszczona. Podpisany Dozór ma honor w załączeniu przesłać rysunek wraz z Anszlgiem ogrodzenia Wnemu Komissarzowi do Zatwierdzenia“.

Memoriał ten podpisał burmistrz Czarkowski¹⁾.

Plac pod nowy cmentarz grzebalny, jak stwierdzają dokumenty, położony był na terenie, stykającym się z drogą Retkińską i obejmował obszar określony 8 tysiącami łokci kwadratowych, a odległy od miasta o 400 kroków. Orientacja pozwala stwierdzić, że leżał on na terenach dzisiejszego kościoła pod wezwaniem św. Józefa przy ulicy Ogrodowej. Tutaj też poczęto grzebać kości tej Łodzi, która odchodziła ku wieczności. I ten cmentarzyk stawał się z czasem ciasny, lecz nie tylko ciasny, był bowiem ubogi i zaniedbany. Dowodzi to, że nieszczególnym pietyzmem otaczano ten cmentarz łódzki, skoro na smutny jego stan niejednokrotnie zmuszony był zwracać uwagę komisarz Obwodu Łęczyckiego oraz nawoływać mieszkańców i dozór kościelny do niezwłocznego usunięcia istniejącego zła.

*) Kosztorys. 1) Archiwum Akt Dawnych m. Łodzi — „Cmentarze“.

Istotnie liczne są na to dowody, że łódzkie Campo Santo pozostawało w przykrym zaniedbaniu. Brak ogrodzenia narażał cmentarz na zniszczenie. Po terenach jego najswobodniej spacerowało bydło, tutaj wypasane, po mogiłach bezkarnie włóczyły się psy i spotykano się z przykrymi wypadkami odgrzebywania ciał zmarłych.

Trudno było nadal tolerować istniejący stan rzeczy, na który w sposób dość ostry i zdecydowany zareagował ostatecznie przedstawiciel władz nadzorczych, komisarz Obwodu Łęczyckiego.

Mówi o tem dokument, zachowany w postaci listu komisarza Obwodu Łęczyckiego z dnia 13 grudnia 1819 roku, skierowany do dozoru kościelnego w Łodzi. Monitowała nim władza nadzorcza i apelowała w sposób następujący:

„Tylokrotne ogłoszenie Urzędzeń Władzy wyższej względem oznaczenia Cmentarzy nauczyły Dozór Kościelny jakim sposobem przedmiot ten załatwiony być ma, a mianowicie Dziennik Wojewódzki nr 43 wyraźnie wskazuje wszelkie szczegóły, podług których Dozory Kościelne Rozkazy Zwierzchnicze skutecznici mogą, przecieź z przykrością Komissarzowi przychodzi patrzyć na nieczynność niektórych Dozorów, które, zapomniawszy nietylko o swym powołaniu, zdaie się, iakby bez czucia Natury puszczali obojętnie widok, że ciała ludzkie pogrzebane na Cmentarzach nieoparkanionych, wystawione są na zwiedzanie bydła i Innych Zwierząt, wydobywających zwłoki pogrzebanych.

Do kogóż bliżej sposób zaradzenia tej nieprzyzwoitości należy, jeżeli nie do Dozoru Kościelnego? Nacóż Urządzenia Władz Krajowych wychodzą w usiłowaniu zaprowadzenia porządku, kiedy ostatnie ogniwo Władzy Dozoru wszystko przepuszcza bez wykonania i widoku, iż każda rzecz w uchybieniu pociąga za sobą koniec odpowiedzialności!

Ostatecznie zatym ostrzegając Dozór Kościoła niniejszym nadmieniam, iż Komissarz nie opuści ze swej strony użycie najsurowszej egzekucyi do tych Dozorów, jeżeli te w ciągu dni 14 nie złożą udowodnionego Rapportu, jakie przedsięwzięto środki do oparkania Cmentarza .

Nadto w zastosowaniu się do nowoodebranego polecenia Komissyi Wojewódzkiej z dnia 3 października, zaleca Dozorowi Kościoła, aby tak, co do już ustanowionych Cmentarzy, jako też oznaczyć się mających w braku drzewa, kamieniami na wapnie, a w ostatnim wypadku na mchu obmurować rozkazał z zrobieniem podwójnych dobrze obsadzonych drzwi dla wprowadzania zmarłych do grobu“.

Zdawało by się, że ostry ten reskrypt komisarza Obwodu Łęczyckiego do dozoru kościelnego zdecydował nieodwołalnie o kwestii właściwego uporządkowania łódzkiego cmentarza grzebalnego, gdyby nie następane

jeszcze monity, których było kilka, a w których sam komisarz łęczycki podkreśla z rozżaleniem, że „uprzykrzyła mu się już ta sprawa“.

Z jednej strony cała korespondencja rzuca jaskrawy snop światła na opieszałość czynników łódzkich, z drugiej natomiast naświetla stan materialny gminy miejskiej i jej mieszkańców.

Podkreślić należy, że Łódź w pierwszych dwóch dziesięcioleciach 19 wieku była małym jeszcze, biednym miasteczkiem rolniczym. Ludność, trudniąca się rolnictwem i rzemiosłem, z trudem utrzymywała się ze swych skromnych zarobków. Dopiero z początkiem trzeciego dziesięciolecia tegoż stulecia Łódź została wzniesiona do rzędu miast fabrycznych.

Założona została osada Łódką zwana. Ludność miasta rosła coraz bardziej, jej granice terytorialne rozszerzały się, a sprawy miasta spoczywały wciąż w rękach burmistrza, któremu dano do pomocy jeszcze dwóch ławników spośród obywateli miejskich. Burmistrzem w tym czasie był, jak wyżej wspomniano, Antoni Czarkowski.

Rozwój miasta powodował, że urząd municypalny Łodzi z trudem mógł podobać wzrastającym wciąż potrzebom miasta. Nic dziwnego tedy, że społeczeństwo łódzkie, jak i władze przełożone miasta odczuwały brak odpowiednio urządzonych władz miejskich a zarządzenia władz nadzorczych napotykały z tego powodu na wiele trudności w ich realizowaniu.

Smutnym stanem cmentarza grzebalnego w Łodzi przed rokiem 1821 zajął się również ksiądz Józef Krieger, dziekan zgierski, który ze swej strony apelował do władzy nadzorczej w Łęczycy.

Nie pozostawał obojętny i dozór kościelny, który bronił się i usprawiedliwiał wobec władzy przełożonej. W roku 1821 dnia 22 lutego dozór kościoła parafialnego m. Łodzi wystosował do komisarza Obwodu Łęczyckiego pismo treści następującej :

„Stosownie do obok wytkniętego Reskryptu Wielmożnego Komisarza, mam honor zarapportować, iż mylne jest przedstawienie Dziekana Zgierskiego, albowiem już od roku miejsce na Cmentarz obrane zostało przez fundusz na okupienie tegoż Anszlgiem przez Budowniczego Komissyi Wojewódzkiej potwierdzony został, za które złotych polskich 150, po potwierdzonym rozkładzie zapłacić należy. Wspomniane miejsce jest odległe od miasta kroków 400 na wzgórkę piaszczystym przy drodze Retkińskiej. Trzyma Łokci kwadratowych 8 tysięcy, przeto raczy Wielmożny Komissarz Rapport Dziekana Zgierskiego za nieważny uznać, albowiem Dozór Parafialny Kościoła Miasta Łodzi we wszystkich czynnościach do tegoż należących przedził Dozór Zgierza“.

Podpisali: Czarkowski, Pryliński, Gozdowski i Wyszyński.

A jednak musiał mieć rację dziekan zgierski, ksiądz Józef Krieger, skoro w lat kilka ponownie stwierdzał brak jakichkolwiek zmian i poprawy stanu cmentarza grzebalnego. Mówi o tym list tego Kapłana datowany 38 lutego 1838 roku do komisarza Obwodu Łęczyckiego:

„Ponieważ Cmentarz, na pochowanie Ciał zmarłych przeznaczony, jest zapełniony tak dalece, że kopiąc groby, ciała zmarłe dawniej spoczywające poruszane bywają i że ten z jednej strony zupełnie bez oparkanienia zostaje z przyczyny obalenia się ogrodzenia dawniejszego przez Wichry gwałtowne w Jesieni i początku Zimy będące, widzi Dozór potrzebę rzecz tę Wielmożnemu Komissarzowi przedstawić z wnioskiem o zesłanie na miejsce Budowniczego Obwodu dla sprawdzenia Anszlagu nie tylko na oparkanienie ale zarazem i zakupienie gruntu na rozszerzenie w mowie będącego Cmentarza“.

Dokument stwierdza jak szybko wzrastała ludność Łodzi. Ze wzrostem zaludnienia odczuwano oczywiście dotkliwą ciasnotę i na cmentarzu grzebalnym.

Trzeba było znów cmentarz rozbudować.

Dla dokładniejszego zobrazowania stanu rozwoju Łodzi w tym czasie, podaję zestawienia cyfrowe.

Kiedy w roku 1820 Łódź posiadała ogółem 767 mieszkańców, w tym 496 chrześcijan, to w roku 1828 liczyła ich już 4272, a w roku 1838—39 liczba mieszkańców niepomniernie wzrosła do 8559, a w tym 7787 chrześcijan. Słuszne więc były uwagi ks. Józefa Kriegera. Ze wzrostem zaludnienia szedł wzrost i śmiertelności. Cmentarz grzebalny musiał się stać niewystarczającym.

By złu zaradzić zebrał się dozór kościelny w biurze burmistrza miasta Łodzi, i w dniu 16/28 kwietnia 1838 roku spisał protokół w kwestii rozbudowy cmentarza grzebalnego. Moment ten odzwierciedla dokument, który mówi:

„Działo się w Mieście Łodzi w Biurze Burmistrza dnia 16/28 kwietnia 1838 roku. Z mocy Reskryptu W. Komissarza Obwodu Łęczyckiego z dnia 8/20 Marca r. b. N. 5031 odręcznie wydanego po przybyciu swem do Miasta Łodzi Budowniczy Obwodu, sporządziwszy plan miejsca przybrać się mianego na rozprzestrzenienie Cmentarza do chowania Ciał zmarłych za zniesieniem się z Dozorem Kościelnym i po przekonaniu się, iż miejsce to należy do Mateusza Kucińskiego, Obywatela tutejszego, zawiera długości miary warszawskiej Łokci 120, Szerokości Łokci 36,5, powołany tedy właściciel Gróntu, Mateusz Kuciński do deklaracyi czyli Grónt ten za dobrowolną ugodą życzy sobie na użytek Cmentarza do Chowania Ciał zmarłych ustąpić lub też żąda tego,

aby Grónt ten podług Szacunku miał sobie zapłacony, który osobiście stawiający, poprzestając na ofiarowaniu mu Kwoty Złotyeh Polskich 50 przez Dozór Kościelny tem wynagrodzeniem kontentuje się i Grónt ten na użytek Cmentarza oddaje.

Na czem niniejszy Protokół ukończony, przeczytany i przez Osoby do tego interesowane podpisany.

Mateusz Kuciński, ks. Józef Krieger, A. Dłużewski, Antoni Bittdorf i za burmistrza — Czaplński“.

W ten sposób poszerzony już cmentarz grzebalny w Łodzi służył mieszkańcom przez dwadzieścia kilka lat, aż do roku 1855.

Tutaj z konieczności należy uciec się ponownie do statystyki, ona bowiem najwierniej ilustruje stan rozwoju Łodzi, postępujący z niezwykłą i nigdzie niespotykaną szybkością.

W roku 1855 przemożnie rozrosła się ludność miasta. Spisy wykazują, że w czasie tym miasto nasze liczyło już 24560 mieszkańców. Liczba ta z roku na rok podnosiła się. Podwajały się również i mogiły na cmentarzu grzebalnym Łodzi. W takich warunkach doszło do tego rodzaju stanu rzeczy, że już w roku 1856 nie było miejsca wolnego na grzebanie zmarłych na wspomnianym cmentarzu, co w niemały kłopot wprawiało ojców miasta i dozór kościelny. Trzeba było działać szybko i zdecydowanie. To też dnia 14/26 czerwca 1856 roku Wydział Oświecenia Magistratu Miasta Łodzi postanowił zakupić odpowiednie tereny na nowy cmentarz grzebalny. Zwołano ojców miasta, ławników i obywateli by skuteczniej radzić nad sprawą nieznoszącą dłuższej zwłoki. Doszedłszy do zgodnej jednomyślności w tym względzie ojcowie miasta postanowili powiadomić o swych zamiarach i planach naczelnika powiatu łęczyckiego, do którego wystosowali odpowiedni memoriał, przedstawiający smutny stan rzeczy.

Pozostawiony dokument z tych czasów dobrze naświetla kłopoty dozoru kościelnego i mieszkańców ówczesnej Łodzi. Mówi on:

„Magistrat Miasta Łodzi, Wydział Oświecenia dnia 14/26 Czerwca 1856 roku z Urzędu przedstawia w trzech Egzemplarzach sporządzony Protokół Narodczy pod względem nabycia Gróntu od prywatnych Obywateli na Urządzenie Cmentarza Grzebalnego Katolickiego, Ewangelickiego i Grecko-Rossyjskiego wraz z rozkładem Składki i planem ręcznym, sytuacyjnym.

Do W-nego Naczelnika Powiatu Łęczyckiego.

Gdy przed Trzydziestu Laty przy Regulowaniu Miasta z rolniczo-go na Fabryczne w zastosowaniu się do ówczesnej Ludności Urzą-

dzane Cmentarze tak Katolicki, jako też Ewangelicki do grzebania ciał zmarłych nateraz spowodu napływu Ludności a obok tego gąsąjących licznie słałościów epidemicznych, mimo dwukrotnego rozprzeźtrzenia go, jako zupełnie zapełniony zwłokami do dalszego użytku żadną miarą posłużyć nie mógł i niezbędna potrzeba urzędzenia nowego Cmentarza Grzebalnego zaszła, przeto Magistrat zaradzając temu, po zniesieniu się tak z Dozorem Kościoła Katolickiego, jako też Kóllegium Kościoła Ewangelickiego, poprzednim naradzeniu się, obrawszy potrzebną przestrzeń Gróntu na urządzenie Cmentarzy prywatną własnością Obywateli będącego i po zawarciu z niemi o nabyciu takowego ugody, sporządzony w tem celu Protokól, całą potrzebę wyjaśniający, takowy wraz z planem ręcznym sytuacyjnym i Rozkładem Składek na zapłacenie należności przypadającej za odstąpio-ny Grónt dla wyjednania zatwierdzenia Magistrat ma honor Wnemu Naczelnikowi Powiatu przedstawić, z tem nadmienieniem, że z zajętego Gróntu już przeszło od roku Cmentarz został Urządzonym i od czasu tego służy do grzebania ciał zmarłych“.

I potoczyły się wartko sprawy budowy nowego cmentarza katolickiego, ewangelickiego i prawosławnego w Łodzi, acz nie zaraz ze skutecznym załatwieniem próśb i planów mieszkańców Łodzi. Wysyłano pismo za pismem do naczelnika powiatu łęczyckiego, który sprawę przewlekał, a dozór kościelny w Łodzi zmuszony był tymczasem grzebać ciała zmarłych mieszkańców już na terenach przyszłego nowego choć niezatwierdzonego cmentarza. Na te drogi postępowania pradziadów naszych naprowadza nas następny dokument. Znów dozór kościelny z ojcam miasta-pisał do naczelnika powiatu łęczyckiego:

„Niezałatwienie obok z daty i Numeru wymienionego a załącznie zwracającego się Reskryptu Magistrat, sporządziwszy dodatkowy Protokól pod względem nowo Urządzanego Cmentarza Grzebalnego Katolickiego, Prawosławnego i Ewangelickiego, takowy w załączeniu wraz z wykazem dopełnionego Szacunku zajętego na Cmentarz Gróntu planem sytuacyjnym przez Inżyniera Powiatu sporządzonym poprzednio pod 14/26 Czerwca 1856 roku spisany, tudzież Rozkładem Składki na zapłacenie Mieszkańcom przypadającej należności za zajęty Grónt, takowe Annexa dla wyjednania zatwierdzenia w załączeniu ma honor Wnemu Naczelnikowi Powiatu przedstawić“.

Stało się to w dwa lata później dnia 12/24 Kwietnia 1858 roku. Magistrat Miasta Łodzi pisał w powyższy sposób „na Reskrypt od ręki z dnia 1/13 Stycznia za N. 30394, przedstawiając Operat pod względem nowo-

Urządzonego Cmentarza Grzebalnego Katolickiego, Prawosławnego i Ewangelickiego w Mieście Łodzi“.

Spisany w Magistracie z czynności tej protokół dokładnie objaśnia nas w sytuacji. Mówi on bowiem, gdzie sobie ojcowie miasta wybrali tereny na cmentarz grzebalny, w jakiej części miasta naszego, jaka była jego pierwotna rozległość oraz do kogo, tereny te należały i ile trzeba było zapłacić mieszkańcom miasta, właścicielom prywatnym tych terenów, zanim na ich gruntach rozbudowano cmentarze.

Protokół, zachowany po dzień dzisiejszy w Archiwum Akt Dawnych miasta Łodzi, przedstawia nam przebieg narady obywatelskiej w kwestii budowy nowego cmentarza grzebalnego. Oto jego interesująca treść:

„Działo się w Mieście Łodzi w Biurze Magistratu dnia 12/24 Kwietnia 1858 roku. Magistrat Miasta Łodzi łącznie z Dozorem Kościoła Parafialnego Katolickiego, Kollegium Kościoła Ewangelickiego, Inżynierem Powiatu Łęczyckiego i Lekarzem Miejskim w skutecznym załatwieniu Reskryptu Wnego Naczelnika Powiatu Łęczyckiego pod dniem 1/13 Stycznia rb. N. 30394 wydanego, a na Rozporządzeniu Rządu Gubernialnego Warszawskiego d. d. 28 lutego/9 grudnia roku 1856 N. 128209/30531 ugruntowanego, w dniu dzisiejszym, po dopełnionym pomiarze zajętego, Szacunku i sporządzeniu pomiarów i planu sytuacyjnego przez Inżyniera Powiatu, której to czynności Annexa dołączają się, przystąpił do spisania Protokołu w osnowie następującej:

„Gdy poprzednio przy wynoszeniu Miasta Łodzi rolniczego do Rzędu Miast Fabrycznych Urządzone na ów czas Cmentarz grzebalny w Mieście tutejszym obok bliskiego położenia swego od Miasta okazał się bydz nader szczupłym, jako do ówczasowej Ludności zastosowany i już zwłokami przepelniony, a rozsprzestrzenienie jego spowodu położenia swego żadną miarą ułatwić się nie dało, co wszystko Protokółem pod dnia 14/26 czerwca 1856 roku sporządzonym — wyjaśnione zostało, przeto Magistrat, nie mogąc bydz obojętnym na tak ważny przedmiot i zaradzając potrzebie, łącznie z Dozorem Kościoła Katolickiego i Kollegium Kościoła Ewangelickiego zajął się wynalezieniem miejsca dogodnego co do przestrzeni potrzebie odpowiadającego od Miasta odległego i w niczem przepisów policyi ni Lekarskich nie nadwężają i w skutku tego, po poprzednim zniesieniu się z właścicielami Gróntu i zapewnieniem wynagrodzenia, zajętem został Grónt na Urządzenie nowego Cmentarza grzebalnego w stronie zachodniej od Miasta, gdzie nie masz żadnego Traktu, oprócz Konstantynowskiego, a któren stanowi drogę komunikacyjną do Fabryki Mania przeszło o dwie wersty odległej od Lasu Miejskiego, sam zaś Cmentarz od Miasta jest odległym o 445 szań, będąc urządzonym na Gróncie wzgórzy-

stym, użytkowym, gdzie po uprzedniej przeróbce praktycznie przez miejscowego Lekarza ani woda ani też żadne pokłady skaliste miejsca nie mają.

Na Urządzenie przedmiotowego Cmentarza zajętem został Grónt do szczególnych Obywateli należący, a Planem Sytuacyjnym i Rege-strem pomiaru przez Inżyniera Powiatu sporządzonym a tu dołączającym się, objęte to jest“.

Tyle mówi część zaledwie tego dokumentu. Pisownię jego zachowujemy wiernie. Dzięki protokołowi, sporządzonemu przez ojców miasta, doskonale jesteśmy zorientowani w początkach powstawania Starego Cmentarza Katolickiego oraz łączącego się z jego powstawaniem cmentarzy ewangelickiego i prawosławnego w Łodzi.

Dalej dokument stwierdza do kogo należał grunt nabyty pod rozprze-strzenienie tych cmentarzy, oraz ile morgów czy prętów od każdego z nich nabyto.

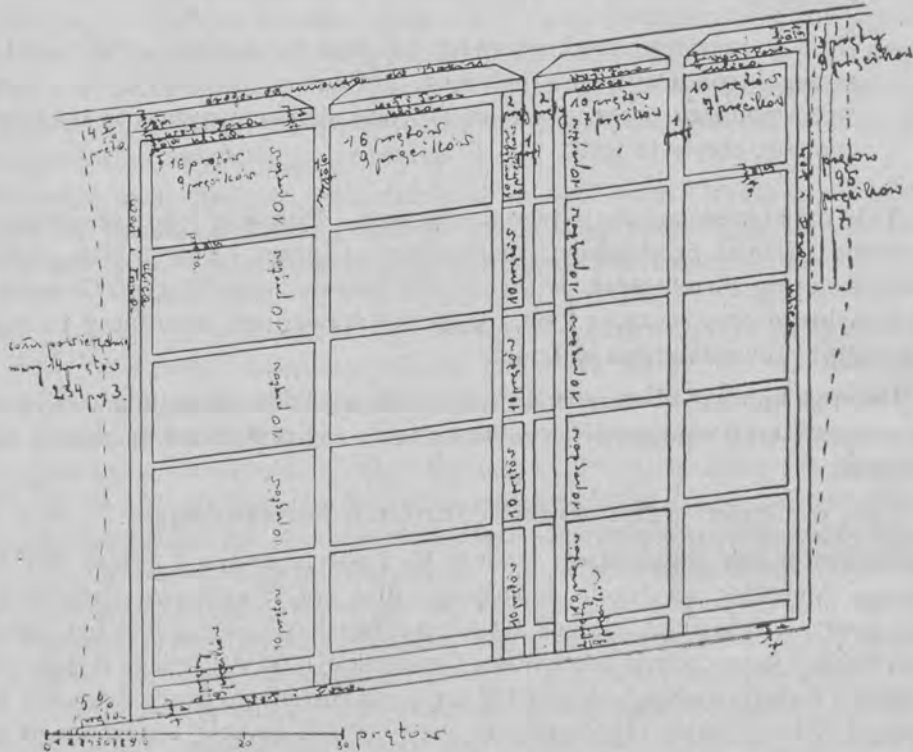
Lista właścicieli gruntu według dokumentu jest następująca:

Od Antoniego Suwalskiego nabyto 61 i pół prętów, od Józefa Pełzowskiego 7 prętów, od Józefa Jasińskiego 61 i pół, Stanisława Urbańskiego 123 pręty, Józefa Bochińskiego 184, Antoniego Kuzitowicza 61 i pół, (grunt ten należał jednocześnie i do wdowy Grodzickiej), od Antoniego Zajączkowskiego i Katarzyny Studzińskiej 123 pręty, od Antoniego Studzińskiego i Katarzyny Studzińskiej 123, Marianny Jeżewicz i Klemensa Lipowskiego 123, Antoniego Zarzyckiego 123, Mikołaja Mereczyńskiego i Antoniego Kozulskiego 123, Walentego Kuzitowicza 123, Szymona Grodzickiego i Józefa Bochińskiego 123, Jakuba Niebelskiego 123, Szymona Kucińskiego 123, wdowy Sucheckiej 123, Macieja Borowskiego 123, Grzegorza Zakrzewskiego 215, Antoniego Zakrzewskiego 123, Tomasza Piotrowskiego 61 i pół, Mateusza Kudlińskiego 92, Jana Andrysiewicza 123, Andrzeja Pełzowskiego 61 i pół, Wojciecha Polasińskiego 61 i pół, Karola Suwalskiego 61 i pół, Antoniego Daszkowskiego 276, Sebastiana Kozulskiego 61 i pół, Antoniego Lipińskiego 246, Wawrzyńca Manińskiego 246, Andrzeja Jugowicza 123, Józefa Wolskiego 184, oraz gruntu proboszczowskiego 130 prętów. Razem zajęto pod cmentarze wspomniane 15 morgów i 140 prętów. Z ilości tej na cmentarz katolicki przeznaczono 8 morgów i 219 prętów, na ewangelicki 5 morgów i 154 pręty, oraz na prawosławny 1 morg i 69 prętów.

Dalej wyjaśnia się, że z ogólnej powierzchni cmentarza odliczono 174 pręty kwadratowe na urządzenie drogi przejściowej, 200 prętów kwadratowych odliczono spod N. 33 i 21 prętów kwadratowych spod N. 1 w Regestrze pomiarowym, które użyte zostały na utrzymanie stałych granic oraz obwałowanie i fosę, którą cmentarz okolono.

Jak się przedstawiał teren ten, świadczy załączony szkic przestrzeni cmentarza.

Plan starego cmentarza katolickiego przy ul. Cmentarnej i Ewangelickiej w Łodzi

Interesujący dokument z tych czasów mówi nam dalej, że:

„Grónt na Urządzenie Cmentarza zajęty, jest żytni klasy trzeciej, której, według cen praktykowanych w okolicy Miasta Łodzi przez Inżyniera Powiatu oszacowanym został za każdą Morgę po Rubli 42, co wynosi za Morgów 15 przętów kwadratowych 140 razem Rubli 649 kop. 60. Z tej ogólnej przestrzeni i Szacunku odtrąca się jako bez preten syi Ofiarowane tu jest z N. 32 Józef Wolski przętów kwadratowych 183, z N. 33 proboszcz miejscowy Morgów 1 przętów kwadratowych 130. Ra zem odchodzi Morgów 2, przętów kwadratowych 14, czyli wartość Sza cunku licząc za Morgę Rubli 42, obchodzi Rubli 85 kop. 96, a zatem przypada do wynagrodzenia szczegółowym właścicielom Rubli 563 kop. 64. Gdy zaś Magistrat łącznie z Dozorem Kościoła Katolickiego, Kollegium Kościoła Ewangelickiego, działając na dobro ogółu Miesz kańców i zapewniając należyty porządek, Protokółem na dzień 14/26 Czerwca 1856 roku sporządzonym ugodził się z Mieszkańcami czyli

właścicielami zajętego Gróntu za każdy Skład Gróntu długości prętów 64 obejmujący po Rubli 6 i naczem właściciele szczególnie poprzestali, przeto wypadło za zajęte 75 i pół Składów wynagrodzenie ogólne 453 Ruble, a że z tego przestrzeni bezpłatnie Ofiarowano Składów 10 czego wartość wynosi Rubli 60, a zatem przypada do wynagrodzenia za 65 i pół Składów Rubli 393.

Gdy zaś z pomiaru i dopełnionego Szacunku wypadłoby wynagrodzenie za zajęty Grónt Rubli 363, przeto Magistrat, uważając pierwszą umowę pod dniem 14/26 Czerwca 1856 roku protokólnie sporządzoną za dogodniejszą, wnosi ażeby władza wyższa takową wraz z Rozkładem na ten cel sporządzonym ztwierdzić i tak na pobór, jako też na wypłatę szczegółowym Obywatelom upoważnienie dla Kassy Ekonomicznej udzielić raczyła“.

Wreszcie Magistrat nadmienia, że „wymagane dowody własność odstąpionego na Cmentarz Gruntu stanowić mające od szczegółowych Obywateli ściągnąć się nie dadzą albowiem zajęty Grónt z położenia swojego stanowi bardzo małą Częstkę środkową a przez złożenie na całość czyli do Testamentu lub Działów pomiędzy Rodzeństwem, a wreszcie i samego kupna pozbawiłby ich dokumentu całość stanowiących, a rezygnowanie z tych części na rzecz Cmentarza na kosztu niepotrzebne by ich narażało, a że Magistrat na miejscu ma niewątpliwie przekonanie, że Grónt, który szczegółowo wymienieni Mieszkańcy na Cmentarz odstąpili jest ich niezaprzeczną własnością, dlatego wnosi, ażeby władza wyższa z uwagi na ich powolność i dobre chęci od obowiązku tego uwolnić raczyła.

Gdy więcej nie było do nadmienienia, przeto Protokół niniejsze na tem ukończony, przeczytany i podpisany“.

Dozór Kościoła Katolickiego: ks. H. Plater — proboszcz, Czaplński, A. Engel, Frantz, Sicher i F. Sima.

Kollegium Kościoła Ewangelickiego: Maniciusz — pastor, Fantzke i Grubert. Obywatele obecni: Leinweber, Paszkiewicz, F. Hofman, W. Łubiński. Prezydent — Rada Honorowa: F. Traeger.

Niemniej interesująco przedstawia się dokument, stwierdzający jak sobie radzono ze zdobyciem funduszków niezbędnych na zakupienie terenów pod cmentarze. Zachowała się po dzień dzisiejszy szczegółowa lista obywateli, zobowiązanych do płacenia. Lista ta dowodzi, iż przeprowadzono w tym względzie podział mieszkańców na obywateli pięciu klas stosownie do możliwości. Dwie pierwsze klasy, a więc obywatele najzamożniejsi płacili w rublach, w ten sposób, że klasa pierwsza wносиła po 8 rubli, klasa druga po trzy ruble, klasa trzecia po 45 kopiejek, klasa czwarta po 20 kopiejek i klasa piąta, najmniej zamożna, po 15 kopiejek. Z listy tej dowiadujemy

się poza tym, że ówczesny prezydent m. Łodzi Franciszek Traeger należał do obywateli klasy trzeciej i wpłacił na rzecz nabycia terenów cmentarnych 45 kopiejek, a ówczesny aptekarz Lainweber, obywatel klasy drugiej uiścił opłatę w wysokości rubli trzech. Karol Rejman rubli 8. Lista wspomina również i o zawodach z jakich utrzymywali się mieszkańcy, płacący na rzecz cmentarza. Spotykamy tu pozycje, mówiące, że obywatel Ludwik Geyer wpłacił 13 rubli 15 kopiejek, Peters Jakub rubli 8, Sztajnert Karol rubli 8, Eisert Gothelf rubli 3, Gehlig Karol Wilhelm rubli 8, Kunkel Michał rubli 3, Szajbler Karol rubli 8. Moes Frydrych Karol, rubli 8, Grohman Traugot rubli 8, większość natomiast wpłacała przeważnie składki drobne, od 45 do 15 kopiejek. Wszystkich obywateli, płacących składkę na rzecz cmentarzy grzebalnych, było 666. Zbiórka tych składek przyniosła w sumie 393 ruble i 75 kopiejek. Listę składek już po jej zamknięciu podpisał prezydent Fr. Traeger oraz radni miejscy Czapliński, K. Trenkler.

I znów potoczyły się sprawy zwykłymi kolejami losu. Cmentarz poszerzony zaspakajał potrzeby odchodzącej w zaświaty Łodzi. Znow pokrwały się nowe tereny rozszerzonego cmentarza świeżymi mogiłami, znow notowano nieprzerwany, szybki dalszy rozwój miasta, którego stan zaludnienia z roku na rok podwajał się. W roku 1856, jak wspominaliśmy, Łódź posiadała 24655 mieszkańców. Stan ten wzrósł w okresie dalszych trzech tylko lat do 29450 mieszkańców. W roku 1870 Łódź zamieszkiwało 47,650 mieszkańców. Już wówczas podkreślano, że Łódź jest najludniejszym po Warszawie miastem.

Nim jednak przejdziemy do omówienia dalszych trosk i kłopotów łodzian z terenami cmentarnymi, warto pokrótce podkreślić, że sprawa rozszerzenia i nabycia gruntów pod cmentarze długo jeszcze absorbowwała ojców ówczesnego miasta.

Władze nadzorcze, jak stwierdzają dokumenty podpisane przez prezydenta Andrzeja Rosickiego, nie zatwierdziły kosztorysu, według którego rozszerzono cmentarze grzebalne w Łodzi. Rozpoczęła się nudna korespondencja pomiędzy Magistratem Łodzi, a władzami gubernialnymi gubernii piotrkowskiej w Piotrkowie. Poleceniem władz, należności, wynikające z nabycia terenów pod rozbudowę cmentarzy, rozłożone zostały odpowiednio na dozory kościelne oraz na mieszkańców Łodzi.

Szybko mijały lata. Zapełniały się tereny rozszerzonego cmentarza. Nowe powstawały mogiły, a działało się to tak szybko, że zaledwie w 30 lat później cmentarz łódzki nie był już w stanie przyjmować na wieczne spoczywanie tych, którzy opuszczali Łódź żywą i walczącą.

To też dnia 17 maja 1886 roku władze miejskie zmuszone były raz jeszcze poważnie zająć się kwestią braków na łódzkich cmentarzach. Tutaj podkreślić należy, że w czasie częstych debat nad tym zagadnieniem w łonie

Magistratu m. Łodzi powstał nowy projekt. Postanowiono mianowicie założyć w Łodzi nowy cmentarz dla katolików i ewangelików. Za najodpowiedniejsze tereny uznano miejsce pokryte lasami, a położone w końcu dzisiejszej ulicy kap. pilota Żwirki (dawniej Karola), a więc tereny, na których rozciąga się dzisiaj piękny i wielki, a wspaniale urządzony park miejski im. ks. Józefa Poniatowskiego. Stwierdza to dokument z roku 1886, utrzymany w języku rosyjskim, który mówi nam:

„Działo się w Magistracie m. Łodzi w miesiącu maju 1886 roku. W uzupełnieniu protokołu Magistratu z dnia 5 kwietnia o konieczności rozszerzenia istniejących chrześcijańskich cmentarzy w Łodzi, na dzisiejszym posiedzeniu członków Magistratu wypłynęła kwestia, dotycząca założenia oddzielnych cmentarzy dla wyznań rzymsko-katolickiego i ewangelickiego, a ściślej dla parafian parafii rzymsko-katolickiej pod wezwaniem Podwyższenia św. Krzyża oraz dla parafii wyznania ewangelickiego św. Jana. Za najodpowiedniejsze miejsce obrano z wiadomością Prezydenta miasta, architekta i lekarza miejskiego, tereny lasu miejskiego w dzielnicy zwanej „Złotym Weselem“, położonej nawprost ulicy św. Karola, łączącej się z ulicą Piotrkowską.

Według przedstawionego na zarządzenie Prezydenta miasta przez miejskiego architekta planu przewiduje się przeznaczenie 24598,44 kw. sążni i na drogę, wiodącą przez las do cmentarza 600 kwadratowych sążni. Razem przeznaczono na nowe cmentarze 25198,44 kwadratowe sążnie. Cmentarz przeznaczony byłby dla 22500 zmarłych każdego z tych dwóch wyznań na okres lat 15 grzebania ciał. Obrac należało piaszczystą dzielnicę, a na ten cel nadawał się najbardziej wspomniany teren lasu miejskiego. Na jeden tysiąc mieszkańców należałoby wydzielić teren piaszczysty, obejmujący 588 polskich kwadratowych sążni. Przydzielając do tych rozmiarów jedną ósmą część terenu na drogę i drugą jedną ósmą część na groby rodzinne, na jeden tysiąc mieszkańców przypadło by wówczas 735 polskich kwadratowych sążni, czyli rosyjskich 482,128 sążni.

Według takich obliczeń na 45 tysięcy mieszkańców należałoby wydzielić 21819 kw. sążni lasu, lecz projektuje się wydzielenie 24598,44 kw. sążni z powodu przewidywanego wzrostu zaludnienia oraz 600 kw. sążni, przeznaczonych pod drogę, wiodącą na cmentarz“...

Członkowie Magistratu pod przewodnictwem Prezydenta m. Łodzi, uznając konieczność urządzenia oddzielnych cmentarzy, postanawiają:

„.... dla urządzenia oddzielnych cmentarzy dla rzymsko-katolickiej parafii Podwyższenia św. Krzyża i ewangelickiej św. Jana w Łodzi

wydzielić teren miejskiego lasu łódzkiego w dzielnicy zwanej „Złotym Weselem“, liczący 24598,44 kw. sążni i na drogę, wiodącą do cmentarza 600 kw. sążni. Razem 25198,44 kw. sążni. Las w tej dzielnicy planuje się wyrąbać, sprzedać po obowiązującej cenie i uzyskane stąd pieniądze wpłacić do kasy miejskiej. Ziemię po wyrąbanym lesie oddać dozorom kościelnym wspomnianych parafii dla założenia cmentarza według planu załączonego. Celem oszacowania lasu i terenu, uprasza się władzę gubernialną o wydelegowanie specjalisty leśnego. Kosztami należy obciążyć wspomniane parafie oddzielnie w wysokości na każdą przypadającej, a sumę brakującą ściągnąć z parafian.

O tym sporządzono protokół w obecności zainteresowanych, którzy razem postanowili protokół ten wraz z planem przedłożyć gubernatorowi guberni piotrkowskiej“.

Podpisali: Prezydent m. Łodzi — Pieńkowski oraz architekt i lekarz miejski“.

Jednocześnie z wysłaniem wspomnianego memoriału do Gubernatora Piotrkowskiego, władze miejskie przedłożyły mu plan szkicowy nowych cmentarzy. Plan ten podajemy obok. Przedstawia on teren cmentarza w połowie dla zmarłych wyznania rzymsko-katolickiego, w połowie zaś dla ewangelików. Jedna i druga część jego obliczona na 22500 zmarłych. Obok planu załączony został również, szkic części łódzkich miejskich lasów z uwzględnieniem dzielnicy zwanej „Złotym Weselem“, mieszczącym się pomiędzy Brussem, a Karolewem. Po stronie prawej strzałki, rozdzielającej szkic widzimy teren projektowanego cmentarza katolickiego i ewangelickiego. Bliżej określając, stwierdzić trzeba, że cmentarz w ten sposób projektowany leżałby pomiędzy przedłużeniami ulic ówczesnych św. Anny dziś im. Biskupa Bandurskiego z jednej strony i przedłużeniem ulicy Radwańskiej. Ulica Żwirki, dawniej św. Karola wiodłaby bezpośrednio na tereny cmentarza. Po stronie prawej projektowanego cmentarza rozpościerały się naokoło ziemie uprawne mieszczan łódzkich. Plany te sporządzone zostały przez architekta miejskiego U. Majewskiego w roku 1885.

W ślad za wysłanym memoriałem przesłany został jeszcze jeden raport urzędowy prezydenta miasta do władz gubernialnych treści następującej:

„Do Gubernatora Guberni Piotrkowskiej dnia 23 września 1886 r.

W uzupełnieniu moich raportów poprzednich z dnia 8 kwietnia i 21 maja za N. 7629 i 10283 mam honor powiadomić, że istniejący cmentarz wyznania rzymsko-katolickiego parafii św. Krzyża w Łodzi jest całkowicie zapełniony zmarłymi“.

Prezydent m. Łodzi: (—) Pieńkowski.

Podobne raporty powędrowały do Piotrkowa w odniesieniu do cmentarza parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, oraz parafii ewangelickich św. Jana i św. Trójcy.

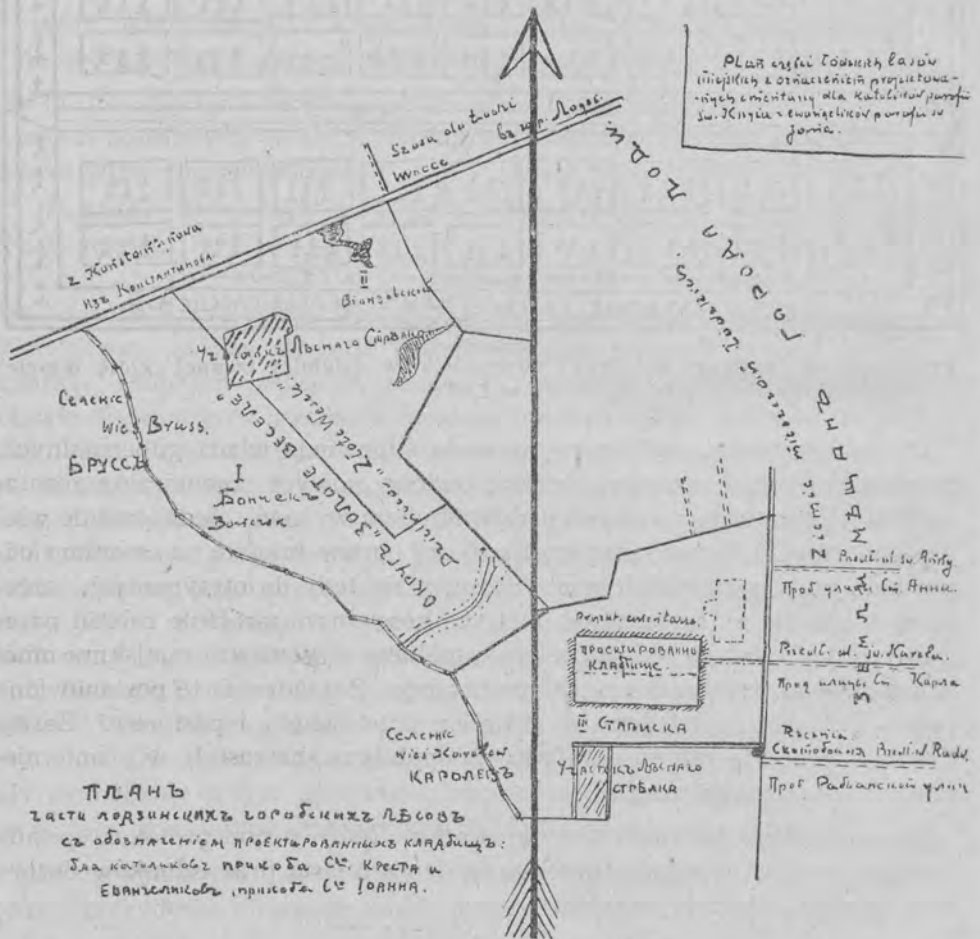
Projektowany cmentarz katolicki i ewangelicki w dzielnicy zwanej „Złote Wesele“ w Łodzi

Dnia 28 września tegoż roku nadeszła odpowiedź władz gubernialnych, polecająca dokładnie omówić sprawę budowy nowych cmentarzy z dozoramiami kościelnymi wspomnianych parafii obydwu wyznań. Jednocześnie władze gubernialne zwracają uwagę na to czy obrane miejsce na cmentarz odpowiada przepisom sanitarnym. Stosując się tedy do otrzymanych zarządzeń, Magistrat m. Łodzi zlecił dozoram kościelnym zwołanie zebrań parafialnych do biura miejskiego, celem wspólnego z władzami miejskimi omówienia kwestii założenia nowych cmentarzy. Zarządzenia te postanowiono podać wiernym do wiadomości z ambon przez księży i pastorów. Zarządzenia o zwołaniu zebrań parafialnych opublikowane zostały w piśmie niemieckim „Lodzer Zeitung“.

Zebrań takie istotnie doszły do skutku. Mówi o tym protokół, spisany na zebraniach a podpisany przez prezydenta miasta oraz członków dozoru kościelnego. Czytamy w nim:

„Działo się w Magistracie m. Łodzi dnia 16 października 1886 roku. Spełniając zarządzenie gubernatora piotrkowskiego za N. 6302, dotyczące zwołania zebrań parafialnych w sprawie przedstawienia wydatków na budowę cmentarzy łódzkich w dniu dzisiejszym zebranie takie odbyło się z terenu parafii św. Krzyża. Zjawilo się na ogólną liczbę parafian z prawem głosu 420 tylko 190. Zebrany przedstawiono, że na istniejącym cmentarzu katolickim w Łodzi, na którym

grzebie się zmarłych parafian dwóch parafii łódzkich wyznania rzymsko-katolickiego nie ma już miejsca dla dalszego grzebania zmarłych. Z tego powodu Magistrat m. Łodzi wraz z członkami dozorów kościelnych zdecydował się kupić nowe tereny niezbędne pod rozszerzenie cmentarzy katolickiego, ewangelickiego i prawosławnego. W tym celu należy nabyć ziemię, która jest własnością prywatną mieszczan łódzkich. Ziemi tej potrzeba 4 dziesięciny i 2108 kw. sążni.

Plan części lasów miejskich w dzielnicy zwanej „Złote Wesele” oraz projektowany cmentarz katolicki i ewangelicki.

Z szacunku, sporządzonego przez architekta miejskiego wynika, że jeden sążeń kwadratowy kosztować musi 62 kopiejki. Razem teren nabyty pociągnie za sobą wydatek 7258 rubli i 93 kopiejki. Właściciele tych ziem na warunki takie wyrazili zgodę. Na rozszerzenie

ementarza katolickiego potrzeba, wedle dokładnych obliczeń, 7556,25 kw. sążni ziemi, której wartość wynosi 4684 ruble i 87 kopiejek. Zebrani parafianie zgodzili się całkowicie z tym, że na istniejącym cmentarzu brak jest miejsc, a ponieważ na tym cmentarzu chowa się zmarłych parafian dwu istniejących w Łodzi parafij rzymsko-katolickich: Podwyższenia św. Krzyża i Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, postanowili wydatki, związane z rozbudową cmentarza w wysokości 4684 ruble i 87 kopiejek oraz na koszt sporządzenia aktu 919 rubli i 3 kopiejki podzielić na parafie, a 2451 rubli i 95 kopiejek rozłożyć na parafian i ściągnąć w postaci przypadających na nich składek. O tym spisano protokół. Podpisali: Prezydent Łodzi i członkowie dozoru kościelnego: Andrzej Jezierski, Seweryn Lissel oraz parafianie przy tym obecni: F. Liebisch, E. Tischer, E. Łukowski, A. Wihan, Maurycy Sprzączkowski, Mateusz Plihal, Jan Lewiński, Aleksander Kupke, Andrzej Baranowski, Łukasz Józefiak, Frantz Lorentz, Walenty Kopczyński, Józef Pfeiffer, Antoni Bittdorf, Juliusz Gabler oraz kilkudziesięciu innych“.

Podobny protokół spisany został w rezultacie zebrań odbytych w parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny.

Kollegium kościoła ewangelickiego w Łodzi pod wezwaniem św. Trójcy na zarządzenie zwołania zebrania parafialnego oświadczyło, że gotowe jest pokryć wydatki na parafię i parafian przypadające. Nadmienić należy, że protokół z zebrania parafian parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny podpisali członkowie Zarządu dozoru kościelnego: Drozdowski A., Stahlewski, oraz parafianie: Andrzej Pałaszewski, J. Lipowski, W. Kuciński, Władysław Jeżewicz, Julian Podgórski i Ludwik Kwiatkowski. Uderzającą jest w kwestii rozbudowy cmentarza w Łodzi sprawa pierwotnie projektowanego założenia cmentarza nowych. W dokumentach dalszych więcej nie wspomina się o terenach położonych w lesie miejskim w dzielnicy zwanej „Złotym Weselem“, a mówi się raczej o rozszerzeniu istniejących cmentarzy. Najwidoczniej projekt pierwotny nie uzyskał aprobaty władz i został zaniechany chociaż tu i ówdzie spotyka się dowody, że mimo wszystko poszukiwano gorączkowo nadal nowych terenów pod budowę cmentarzy grzebalnych. Zwracano swą uwagę na takie dzielnice jak Bruss lub Chojny oraz Zarzew.

Rozpoczęła się sążnista korespondencja pomiędzy Magistratem m. Łodzi a władzami gubernialnymi na temat terenów cmentarnych, a tymczasem Łódź dosłownie nie miała gdzie chować ciał zmarłych mieszkańców.

Na tle takich okoliczności jakże charakterystycznie przedstawia się nagle i pod presją nastora parafii ewangelicko-augsburskiej wysłana przez prezy-

denta Pieńkowskiego depesza do gubernatora piotrkowskiego w roku 1888, w której pokrótce się mówi, że na cmentarzu ewangelickim nie ma już absolutnie miejsc do chowania zmarłych, oraz, że ostatnio zmarłych pochowano na drodze cmentarnej.

Alarm ten najwidoczniej przełamał lody biurokracji władz gubernialnych, skoro niezwłocznie nadeszła depeszowa odpowiedź treści następującej: „Pozwala się! Rozszerzenie cmentarzy. Zlecenia jutro! (—) Podgorodników — Piotrków.

Jak się przedstawiały zapowiedziane zlecenia?

Władza przełożona, wychodząc z założenia, że ponieważ dotychczasowe cmentarze są przepełnione, ciasne i położone wśród zabudowań rozwijającej się Łodzi, oraz w związku z tym, że w przyszłości zajść może konieczność zamknięcia tych cmentarzy, zwracała uwagę Magistratu Łodzi i Dozorów Kościelnych na potrzebę budowy nowych cmentarzy grzebalnych na terenach celowi temu najbardziej odpowiadających.

Ostrzegano przed urządzaniem cmentarzy w kilku miejscach jednocześnie, miasto bowiem w takim wypadku znalazło by się pośród pól cmentarnych, co ze względów sanitarnych jest niedopuszczalne. Należałoby skupić je możliwie w jednym miejscu.

Za najwłaściwsze tereny dla przyszłych cmentarzy chrześcijańskich w Łodzi uważano piaszczyste, położone na wzniesieniu pola we wsi Doły i Zarzew pod Łodzią, a więc części północnej i południowej miasta, w ten sposób, by cmentarz dla parafii rzymsko-katolickiej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny oraz parafii ewangelickiej św. Trójcy znajdował się na Dołach, cmentarz dla parafii rzymsko-katolickiej Podwyższenia św. Krzyża na Zarzewie, a parafii ewangelickiej św. Jana przy zbiegu dzisiejszych ulic Pięknej i Felsztyńskiego.

Idąc po linii zaleceń władzy nadzorczej Magistrat m. Łodzi oraz Dozory Kościelne rozpoczęły pracę nad badaniem terenów, przeznaczonych pod przyszłe cmentarze grzebalne.

Jaki był przebieg tych zabiegów i rezultat prac, dowiadujemy się z protokołu, spisane go po przeprowadzonej wizytacji terenów na Dołach i Zarzewie a mianowicie:

„Działo się w Magistracie m. Łodzi dnia 11 lipca 1896 roku. Celem przeprowadzenia policyjno-lekarskiego zbadania miejsca we wsi Doły, Gminy Radogoszcz, powiatu łódzkiego wybranego przez Kollegium parafii ewangelicko-augsburskiej św. Trójcy pod budowę nowego cmentarza grzebalnego dla tej parafii, Komisja w składzie: prezydenta miasta, naczelnika rezerwy policji w zastępstwie policmajstra, rajców miejskich, miejskiego architekta i lekarza 2-go rewiru oraz członków Kolegium parafii ewangelicko-augsbur-

skiej św. Trójcy, przy uczestnictwie delegata naczelnika powiatu łódzkiego W. Wyszackiego, udała się do wsi Doły, położonej w pobliżu Łodzi i obejrzawszy wspomniane miejsce, przekonała się, że miejsce to składa się z dwóch, połączonych z sobą posiadłości włościańskich, zapisanych pod nr 9 i 10, a należących do Piotra Kamińskiego, Jana Szwarca oraz Jana i Reinholda Szrotów, liczy 29 morgów i 216 kw. prętów, czyli 15 dziesięcin i 733 kw. sążni. Jedną częścią dochodzi do szosy, wiodącej z Łodzi do Brzezin. Miejscowość ta jest wzniesieniem, położonym we wschodniej stronie Łodzi, otwarta i wystawiona na swobodne działanie wiatrów. Panujące tu wiatry zachodnie posiadają kierunek ku wschodowi, a wody deszczowe o spadku w kierunku Łodzi. Gleba gliniasto-piaszczysta. Miejsce jest położone w odległości od zabudowań kolonisty Szwarca w promieniu 98,5 sążni od zabudowań kolonisty Webera w promieniu 103,5 sążni.

Przez tereny te przechodzi droga wiejska ze wschodu na zachód. Dostęp do miejsca tworzy z jednej strony ul. Średnia w Łodzi oraz jej przedłużenie, będące dalej drogą polną, wreszcie szosa łódzko-brzezińska z drugiej strony. Z tych względów miejsce to całkowicie odpowiada przeznaczeniu. Na tym zakończono protokół oględzin“.

Protokół podpisali: prezydent Pieńkowski, lekarz miejski — podpis nieczytelny, architekt Fr. Chełmicki oraz członkowie Kolegium parafii ewangelicko-augsburskiej św. Trójcy — K. Klukow, Zyglar i inni.

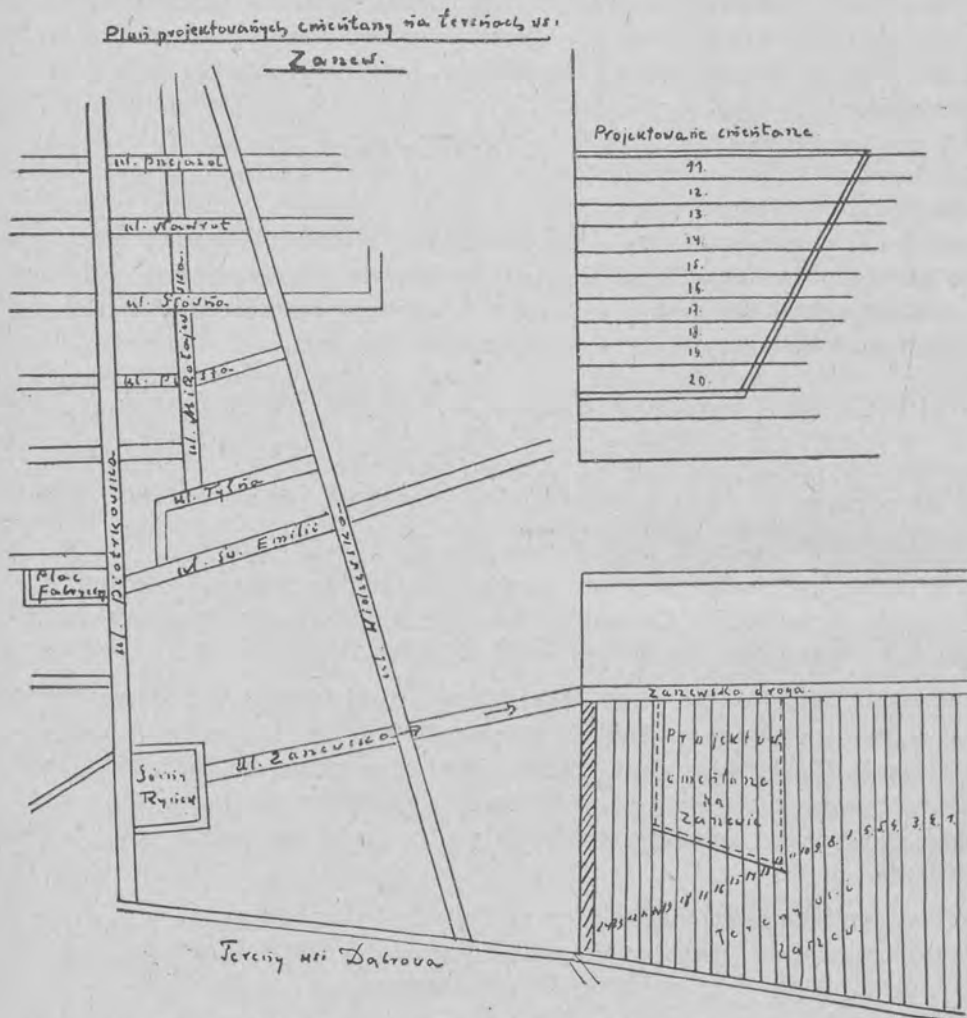
Po oględzinach i akceptacji władzy nadzorczej teren pod budowę cmentarza ewangelickiego na Dołach został nabyty. Akt kupna sporządził notariusz K. Płachecki w dniu 15 lipca 1896 r. za numerem 5501, 5502, 5503. Teren nabyty został za cenę 17.000 rubli. Zapłatę przejęło na siebie dziegięciu członków Kolegium z warunkiem, że brakującą kwotę pokryją parafianie.

Plan cmentarza ewangelickiego na Dołach wykonany został w roku 1896 przez inżyniera J. Stebelskiego. Kolegium zdecydowało korzystać z drogi polnej od ul. Średniej wiodącej do cmentarza.

Podobnie rozstrzygnięto i kwestię założenia nowego cmentarza katolickiego na Zarzewie. Z protokołu spisanego przez komisję, która dokonała oględzin tego terenu w dniu 4 maja 1898 r. dowiadujemy się, że komisja wraz z przedstawicielami dozoru kościelnego parafii Podwyższenia św. Krzyża w Łodzi stwierdziła, iż miejsce zbadane na Zarzewie składa się z 9 części posiadłości włościańskich, liczy ogółem 17 dziesięcin 1018 kw. sążni. Położone jest na częściowo zabudowanej wsi Zarzew przy drodze wiejskiej, wiodącej od wsi Dąbrówka do wsi Widzew. Droga do miejsca, przeznaczonego pod cmentarz, prowadzi wprost od Górnego Rynku przez ul. Zarzewską i wieś Zarzew na przestrzeni 3 wiorst. Gleba terenu jest piasz-

czysta. W ten sposób komisja badająca postanowiła uznać miejsce to za odpowiadające przeznaczeniu.

Plan projektowanego cmentarza katolickiego dla parafii
Podwyższenia św. Krzyża na Zarzewie.

Za koniecznością budowy nowych cmentarzy grzebalnych jednomyślnie wypowiedziały się dozory kościelne wszystkich wyznań chrześcijańskich w Łodzi. Odnośną rezolucję poświadczyli w imieniu parafii rzymsko-katolickiej Podwyższenia św. Krzyża — ks. L. Dąbrowski i w imieniu parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny — ks. K. Szmidel przy uczestnictwie członków dozoru kościelnego w osobach Engelberta Tischera, J. Lissnera, oraz przedstawicieli Kolegium kościoła ewangelickiego przy udziale

członków dozoru tekoż kościoła w osobach Karola Scheiblera, W. Schweikerta, Jakuba Hoffmana, R. Zyglera i R. Finstera.

W ten sposób zaprojektowana budowa nowych cmentarzy w Łodzi dla wyznań chrześcijańskich obudziła czujność i przedstawicieli nielicznej w tym czasie kolonii Mahometan, którzy zapragnęli również posiadać własny cmentarz grzebalny.

Zjawili się więc w dniu 29 marca 1896 roku w Magistracie m. Łodzi i złożyli petycję treści następującej:

„Przebywający w Łodzi Mahometanie z Senatułą Hamedulinem Hamzinem, kupcem z zawodu, zamieszkałym przy ulicy Południowej nr 9 i z Mahometem Sulejmanem Odabaszą, właścicielem piekarni mieszczącej się przy ulicy Konstancyńskiej 46, zjawiwszy się w Magistracie m. Łodzi, oświadczyli, że w Łodzi zamieszkuje stale około 100 osób wyznania mahometańskiego. Prócz tych w ciągu całego roku przybywają do Łodzi liczni Mahometanie, przeważnie drobni kupcy w liczbie do 200 osób. W wypadku śmierci powstają poważne kłopoty z pochowaniem ciała zmarłego Mahometanina, ponieważ Łódź nie posiada cmentarza mahometańskiego. W tym celu delegacja Mahometan łódzkich prosi władze miejskie o zezwolenie na założenie takiego cmentarza przy jednym z projektowanych cmentarzy chrześcijańskich. Wszelkie wydatki związane z założeniem takiego cmentarza gotowi są pokryć wyznawcy Mahometa w Łodzi“.

Opiniując petycję miejscowych Mahometan, prezydent m. Łodzi, dodał od siebie, iż petycji należałoby uczynić zadość, tymbardziej, że obok kupców wyznania mahometańskiego wielu Mahometan służy w miejscowym garnizonie wojsk. Cmentarz dla Mahometan należałoby założyć w jednym z kątów cmentarza ewangelickiego na Dołach.

C. d. n.

P R O T O K Ó Ł
16 POSIEDZENIA RADY PRZYBOCZNEJ
PRZY TYMCZASOWYM PREZYDENCIE MIASTA ŁODZI.

Łódź, dnia 30 czerwca 1938 roku.

Komplet członków Rady 30.

Obecnych członków Rady 25.

I. Członkowie Rady Przybocznej:

- a) obecni: 1. Andrzejewski Zygmunt, 2. Antoszkiewicz Andrzej, 3. Chodakowski Leon, 4. Cieślak Władysław, 5. Cyrański Adam, 6. Dudkiewicz Edward, 7. Dobranc Bertold, 8. Grabowski Władysław, 9. Gierbich Wawrzyniec, 10. Harasz Antoni, 11. inż. Holcgreber Jan, 12. Jaworowski Kazimierz, 13. ks. Kaczyński Dominik, 14. Liberman Fiszszel, 15. Malinowski Seweryn, 16. dr Mogilnicki Tadeusz, 17. Pawłowski Stanisław, 18. Raabe Zygmunt, 19. Rybicka Apolonia, 20. Rymkiewicz Władysław, 21. Stypułkowski Jan, 22. Tomczyk Józef, 23. Walczak Walenty, 24. Włodarek Marian, 25. Wolski Aleksander.
- b) nieobecni usprawiedliwieni: 1. Geyer Robert, 2. Szarkowska Zofia.
- c) nieobecni nieusprawiedliwieni: 1. Fiedler Zygmunt, 2. Smolarek Antoni, 3. Socha Józef.

II. Członkowie Zarządu Miejskiego:

- a) obecni: 1. Prezydent Godlewski Mikołaj, 2. Wiceprezydent Pączek Antoni.
- b) nieobecny usprawiedliwiony: 1. Wiceprezydent Kozłowski Kazimierz.

III. Urzędnicy miejscy:

- 1. Ancyporowicz Aleksander, 2. inż. Brzozowski Julian, 3. Chwalbiński Leon, 4. Hoffman Robert, 5. Jaworski Władysław, 6. Kalinowski Mieczysław, 7. Konopka Heliodor, 8. dr Misjon Bolesław, 9. Purtał Antoni, 10. inż. Przeździecki Stanisław, 11. inż. Rybołowicz Jan, 12. Rogowicz Stefan, 13. Sztromajer Stefan, 14. dr Wilkoszewski Bogumił, 15. Wisławski Tadeusz, 16. inż. Wojewódzki Wacław, 17. Wysocki Adam, 18. Wyszkowski Włodzimierz.

Przewodniczący: Prezydent Godlewski Mikołaj.

Sekretarz: Jaworski Władysław.

Stenografki: Brzozowska Klara i Milewska Zofia.

Porządek obrad.

- I. Zagajenie (stwierdzenie quorum, przyjęcie porządku obrad i protokołu ostatniego posiedzenia, komunikaty).
- II. Wybór 2 delegatów Rady Przybocznej do Związku Elektryfikacyjnego Międzykomunalnego Przemysłowego Okręgu Łódzkiego „Zempol“.
— ref. nacz. inż. J. Brzozowskiego —
- III. Sprawozdania Komisyj Radzieckich:
  - a) Finansowo-Budżetowej w przedmiocie:
    1. przyznania Towarzystwu Opieki nad Inwalidami Wojennymi subwencji w postaci materiałów, niezbędnych do przeprowadzenia robót kanalizacyjno-przyłączeniowych. — ref. p. S. Malinowskiego—
    2. umorzenia należności za dzierżawę budek na chodnikach. — ref. p. S. Malinowskiego —
    3. umorzenia nieściągalnego komornego od lokatorów domów miejskich. — ref. p. S. Malinowskiego —
    4. nabycia przez Gminę Miejską Łódź szpitala Fundacji Dobroczynnej im. Hermana i Miny małż. Konsztatów. — ref. p. St. Pawłowskiego —
    5. nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Chaima Lajba vel Judy Lipnowskiego i Mordki Marguliesa pasa gruntu, położonego przy Al. Kościuszki nr 48 — ref. p. W. Rymkiewicza —
    6. nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Banku Polskich Kupców i Przemysłowców Chrześcijan w Łodzi, Sp. Akc., pasa gruntu, położonego przy Al. Kościuszki nr 50. — ref. p. W. Rymkiewicza —
    7. nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Marii Langrod, Anny Galewskiej i Anieli Polubiec pasa gruntu, położonego przy Al. Kościuszki nr 44. — ref. p. W. Rymkiewicza —
    8. nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Łai Olszer pasa gruntu, położonego przy Al. Kościuszki nr 60 — ref. p. W. Rymkiewicza —
    9. nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Emila Bennicha pasa gruntu, położonego przy Al. Kościuszki nr 42 — ref. p. W. Rymkiewicza —
    10. przyjęcia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Mojżesza i Rebecki Lewi, succ. Alenberga i Wolfa Króla, darowizny pasa gruntu, położonego przy Al. Kościuszki nr 52. — ref. p. W. Rymkiewicza —

11. przyjęcia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Heleny Heiman-Jareckiej i dzieci Aleksandra Heiman-Jareckiego oraz Felicji Szczerowej darowizny pasa gruntu, położonego przy Al. Kościuszki nr 62 — ref. p. W. Rymkiewicza —
12. nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od małż. Krawczyk i małż. Gajda nieruchomości, położonej przy ul. Mochneckiego. — ref. p. W. Rymkiewicza —
13. nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od małż. Ubyszów i małż. Zientalskich nieruchomości, położonej przy ul. Tokarzewskiego. — ref. p. W. Rymkiewicza —
14. nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Waldemara Zerbla części nieruchomości, położonej przy ul. Ks. Brzóska nr 45. — ref. p. W. Rymkiewicza —
15. nabycia na rzecz gminy Miejskiej Łódź od Nuchema-Dawida i Chila Popowskich części nieruchomości, położonej przy zbiegu ulic Cegielnianej i Magistrackiej. — ref. p. W. Rymkiewicza —
16. nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Roberta Rozentreterą działki gruntu, położonej przy ul. Rzeszowskiej. — ref. p. W. Rymkiewicza —

b) **Regulaminowo-Prawnej w przedmiocie:**

1. zatwierdzenia przepisów o urządzeniu podwórzu na terenie miasta Łodzi. — ref. p. ....
2. wprowadzenia zmian do szczegółowych przepisów sanitarno-porządkowych, obowiązujących na terenie m. Łodzi — ref. p. ....

c) **do Spraw Ogólnych w przedmiocie:**

1. nadania nazw 19-tu ulicom oraz przemianowania 4-ch ulic — ref. p. ....

IV. **Wolne wnioski (krótkie zapytania, wnioski nagłe i zwykłe oraz interpelacje).**

I. Zagajenie:

Posiedzenie otwiera o godz. 19 min. 15 Tymczasowy Prezydent Miasta stwierdzając, iż jest ono prawomocne, gdyż na 30 członków Rady obecnych jest 25, nieobecnych 5, w tym 2 usprawiedliwionych.

Protokół 15 posiedzenia Rady Przybocznej z dnia 24 maja 1938 roku uznaje się za przyjęty wobec niezgłoszenia doń poprawek przez członków Rady, którym był on wyłożony do przeglądu.

Sprawy: 1) zatwierdzenia przepisów o urządzaniu podwórzy na terenie m. Łodzi, oraz 2) wprowadzenia zmian do szczegółowych przepisów sanitarno-porządkowych, obowiązujących na terenie m. Łodzi — referować będzie p. K. Jaworowski.

Z porządku obrad zdejmuje się sprawę nadania nazw 19 ulicom oraz przemianowania 4 ulic.

Pamięć zmarłego w dniu 11 maja rb. inż. Władysława Kwapiszewskiego, kierownika Oddziału Regulacji Wydziału Technicznego Zarządu Miejskiego w Łodzi w latach 1927—1937 oraz jednego z twórców ogólnego planu zabudowania m. Łodzi, uczczono na wniosek przewodniczącego przez powstanie.

Przyjęto do wiadomości:

I. następujące postanowienia Tymczasowego Prezydenta Miasta:

a) w zastępstwie Rady Miejskiej:

1. nr 593/R z dnia 24 maja 1938 roku w sprawie przyjęcia od Funduszu Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego jednorazowej dotacji w kwocie zł 3.000.— dla Miejskiego Muzeum Historii i Sztuki im. J. i K. Bartoszewiczów na zakup obrazów Olgi Boznańskiej i Apoloniusza Kędzierskiego;
2. nr 594/R z dnia 24 maja 1938 roku w przedmiocie sfinalizowania sprawy przystąpienia Gminy Miejskiej Łódź do spółki „Chłodnia i Składy Portowe w Gdyni, Sp. z o. o.“;
3. nr 595/R z dnia 11 czerwca 1938 roku w sprawie wejścia do Rady Związku Elektryfikacyjnego Międzykomunalnego Przemysłowego Okręgu Łódzkiego prezydenta Mikołaja Godlewskiego w charakterze przedstawiciela Gminy Miejskiej Łódź;
4. nr 596/R z dnia 20 czerwca 1938 roku w sprawie przekształcenia Miejskiego Domu Pracy przy ul. Brzeźnej nr 3 — na Miejski Dom Pracy Przymusowej z Oddziałem Pracy Dobrowolnej;
5. nr 597/R z dnia 22 czerwca 1938 roku w sprawie umorzenia kwoty zł 422.98, należnej Gminie Miejskiej Łódź od 2 b. pracowników miejskich;

b) w zastępstwie Magistratu:

1. nr 1504/M z dnia 25 maja 1938 roku w sprawie wypłacenia Zarządowi Koła Rodzicielskiego przy 7-klasowej szkole powszechnej w Retkini kwoty zł 500.— na budowę gmachu szkolnego;
2. nr 1506/M z dnia 25 maja 1938 roku w sprawie przyznania w drodze wyjątku p. Weronice Grzybowskiej, wdowie po pracowniku

- miejskim, tymczasowego zaopatrzenia z funduszków miejskich w kwocie zł 40.— miesięcznie na czas od 1 maja 1938 roku do 1-go maja 1939 roku;
3. nr 1507/M z dnia 25 maja 1938 roku w sprawie wprowadzenia zmian do Statutu o miejskiej opłacie administracyjnej;
  4. nr 1509/M z dnia 25 maja 1938 roku w sprawie sprzedaży wszelkiego rodzaju odpadków, gromadzonych na terenie biur i instytucyj miejskich, oraz przekazywania uzyskanych z tej sprzedaży sum Lidze Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej oraz Polskiemu Białemu Krzyżowi w równych częściach;
  5. nr 1511/M z dnia 25 maja 1938 roku w sprawie wydzierżawienia Tow. Opieki nad Matką i Dzieckiem „Kropla Mleka“ w Łodzi budynku fabrycznego przy ul. Sędziowskiej nr 18;
  6. nr 1518/M z dnia 11 czerwca 1938 roku w sprawie podwyższenia udziału Gminy Miejskiej Łódź w kosztach funkcjonowania Okręgowej Targowiskowej Komisji Nadzorczej w Łodzi;
  7. nr 1519/M z dnia 11 czerwca 1938 roku w sprawie wykonania robót, związanych z oparkaniem placów miejskich, odnowieniem budynków, znajdujących się na posesjach miejskich, oraz zainstalowaniem zbiorowych urządzeń antenowych kosztem zł 140.000.—;
  8. nr 1520/M z dnia 11 czerwca 1938 roku w sprawie przeprowadzenia urządzeń drenarskich w majątku miejskim Rszew kosztem zł 8.221.—;
  9. nr 1521/M z dnia 11 czerwca 1938 roku w sprawie zakupienia przez Zarząd Miejski 2 samochodów ciężarowych i 1 osobowego;
  10. nr 1522/M z dnia 11 czerwca 1938 roku w sprawie wzięcia udziału przez Zarząd Miejski w Międzynarodowej Wystawie Ogrodników-Architektów w Essen;
  11. nr 1525/M z dnia 11 czerwca 1938 roku w sprawie zatwierdzenia Instrukcji o organizacji służby przeciwpożarowej w lokalach widowiskowych m. Łodzi;
  12. nr 1526/M z dnia 11 czerwca 1938 roku w sprawie powołania do Komisji do udzielania ulg podatkowych na miejsce p. Maurycego Szmulewicza — p. Henryka Akawiego;
  13. nr 1527/M z dnia 11 czerwca 1938 roku w sprawie wypłacenia p. Walentynie de Lasari zł 10.000.— tytułem odszkodowania za nieszczęśliwy wypadek, spowodowany przez karetkę samochodową Miejskiego Pogotowia Ratunkowego;

14. nr 1530/M z dnia 22 czerwca 1938 roku w sprawie nabycia przez Gazownię Miejską w Łodzi podwozia samochodu ciężarowego;
  15. nr 1536/M z dnia 22 czerwca 1938 roku w sprawie delegowania z ramienia Zarządu Miejskiego pp. inż. J. Rybołowicza, inż. W. Kowalewskiego, B. Dobranca i B. Jędrzyckiego, jako członków, oraz inż. L. Lubotynowicza i S. Pfeiffra, jako zastępców, do Komisji Biegłych, mającej na celu oszacowanie wartości gruntów na tzw. Polesiu Widzewskim, przekazanych przez Gminę Miejską Łódź w posiadanie Polskich Kolei Państwowych pod urządzenie stacji towarowej oraz wartości gruntów kolejowych, przekazanych Gminie Miejskiej Łódź przez Skarb Państwa.
  16. nr 1538/M z dnia 22 czerwca 1938 roku w sprawie przyznania w drodze wyjątku p. Julii Kwapiszewskiej, wdowie po b. pracowniku miejskim, jednorazowej zapomogi w kwocie zł 1.000.—;
  17. nr 1539/M z dnia 22 czerwca 1938 roku w sprawie wypłacenia Wojskowej Parafii Rzymsko-Katolickiej w Łodzi jednorazowej subwencji w kwocie zł 500.— na uporządkowanie cmentarza garnizonowego na Dołach;
  18. nr 1540/M z dnia 22 czerwca 1938 roku w sprawie umorzenia Ubezpieczalni Społecznej w Łodzi kwoty zł 1.117.750, stanowiącej 15⁰/₀ kosztów, przypadających Gminie Miejskiej Łódź od Ubezpieczalni z tytułu należności za leczenie chorych ubezpieczonych w Miejskim Sanatorium w Łągowicach w czasie od 1 stycznia do 17 maja 1938 roku.
- II. Reskrypt Wojewody Łódzkiego nr SF I 2/3/38 z dnia 24 maja 1938 roku, zatwierdzający budżet Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1938/39 z następującymi zmianami:
- a) w dochodach — zmniejszyć udział w państwowym podatku dochodowym o zł 200.000.— oraz wpływ z podatków skasowanych o złotych 50.000.—, natomiast zwiększyć wpływ z dodatku do państwowego podatku przemysłowego o zł 50.000.— i z dodatku do państwowego podatku od nieruchomości o zł 50.000.—;
  - b) w wydatkach — zmniejszyć wysokość dodatku komunalnego do uposażeń służbowych pracowników miejskich z 15⁰/₀ na 10⁰/₀ i podwyższyć wysokość subwencji dla Biura Planu Regionalnego w Łodzi o zł 8.500.—, zwiększyć wysokość opłaty na rzecz Targowiskowej Okręgowej Komisji Nadzorczej w Łodzi o 50⁰/₀, zwiększyć kredyt na akcję oplgaz do $\frac{1}{2}$ ⁰/₀ dochodów zwyczajnych za rok administracyjny 1936/37.

- III. W związku z dezyderatem p. St. Pawłowskiego z dnia 16 marca 1938 roku wyjaśnienie Wydziału Zdrowia Publicznego nr VI. Sz. 10/6-38 z dnia 2 czerwca 1938 roku, iż ustawą z dnia 23 kwietnia 1938 roku Ubezpieczalnie społeczne zobowiązane zostały do pokrywania szpitalom miejskim z dniem 1 stycznia 1938 roku za leczenie swych członków pełnej stawki, obowiązującej w każdym szpitalu.
- IV. W związku z dezyderatem Rady Przybocznej z dnia 9 września 1937 roku odpowiedź Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego nr III. P. 2038/38 z dnia 31 maja 1938 roku, iż z powodu braku kredytów nie może przyznać Zarządowi Miejskiemu zapomogi na prowadzenie publicznych szkół dokształcających zawodowych oraz Miejskiego Gimnazjum Kupieckiego w Łodzi.
- V. W związku z dezyderatem p. St. Pawłowskiego z dnia 16 marca 1938 roku wyjaśnienie Wydziału Zdrowia Publicznego nr VI Sz. R/43-38 z dnia 11 czerwca 1938 roku, iż sprawa leczenia umysłowo-chorych jest rozpatrywana przez Ministerstwo Opieki Społecznej na skutek uchwał, powziętych przez zjazdy regionalne Związku Miast Polskich.

Na wniosek p. Wł. Grabowskiego zdecydowano odpisy komunikatów doręczać przed każdym posiedzeniem wszystkim członkom Rady Przybocznej.

Na ręce przewodniczącego złożono 2 wnioski nagłe: 1) p. St. Pawłowskiego i tow. w sprawie dodatku komunalnego do uposażeń służbowych pracowników Zarządu Miejskiego w Łodzi, oraz 2) p. inż. J. Holcgrebera w sprawie podjęcia przez Zarząd Miejski w Łodzi walki z zadymianiem i zanieczyszczeniem powietrza.

II. W sprawie wyboru 2 delegatów Rady Przybocznej do Związku Elektryfikacyjnego Międzykomunalnego Przemysłowego Okręgu Łódzkiego „Zempol“.

Po wysłuchaniu referatu p. inż. J. Brzozowskiego, naczelnika Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich, zgłoszono jako kandydatów na członków Rady Związku Elektryfikacyjnego Międzykomunalnego Przemysłowego Okręgu Łódzkiego pp. J. Stypułkowskiego, K. Jaworowskiego i B. Dobranca.

Przewodniczący zarządza głosowanie kartkami, powołując dla obliczenia głosów Komisję, złożoną z pp.: A. Harasza i W. Walczaka.

Po przerwie, trwającej od godz. 19,35 do godz. 19,45, postanowiono — na wniosek przewodniczącego — po zaznajomieniu się z wynikiem głosowania, powziąć uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 159.

Rada Przyboczna, opierając się na § 7 statutu Związku Elektryfikacyjnego Międzykomunalnego Przemysłowego Okręgu Łódzkiego „Zempol” w Łodzi, postanawia powołać z ramienia Gminy Miejskiej Łódź na członków Rady tegoż Związku pp. B. Dobranca i J. Stypułkowskiego.

III. W sprawie przyznania Towarzystwu Opieki nad Inwalidami Wojennymi subwencji w postaci materiałów, niezbędnych do przeprowadzenia robót kanalizacyjno-przyłączeniowych:

Po wysłuchaniu referatu p. S. Malinowskiego, sprawozdawcy Komisji Finansowo-Budżetowej, po dyskusji, w której głos zabierają pp. Wł. Grabowski i E. Dudkiewicz, i wyjaśnieniach, udzielonych przez Tymczasowego Prezydenta Miasta, powzięto jednomyślnie uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 160.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku przedsiębiorstwa miejskiego Kanalizacja i Wodociągi nr 1251 z dnia 10 maja 1938 roku w sprawie wydania bezpłatnie Towarzystwu Opieki nad Inwalidami Wojennymi na Województwo Łódzkie różnych materiałów, niezbędnych do przeprowadzenia robót kanalizacyjno-przyłączeniowych na terenie, dzierżawionym przez Towarzystwo w parku Ludowym im. Marszałka Piłsudskiego, wartości około zł 1.000.— oraz potraktowania sumy tej jako jednorazowej subwencji z funduszy miejskich.

IV. W sprawie umorzenia należności za dzierżawę budek, ustawionych na chodnikach:

Po wysłuchaniu referatu p. S. Malinowskiego, sprawozdawcy Komisji Finansowo-Budżetowej, bez dyskusji powzięto jednomyślnie uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 161.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich nr XIII O. T. 8/P/26-38 z dnia 16 maja 1938 roku w sprawie umo-

zenia kwoty zł 15.406.85, należnej Gminie Miejskiej Łódź od 181 dzierżawców budek, ustawionych na chodnikach w mieście.

V. W sprawie umorzenia nieściągalnego komornego od lokatorów domów miejskich:

Po wysłuchaniu referatu p. S. Malinowskiego, sprawozdawcy Komisji Finansowo-Budżetowej, oraz po dyskusji, w której głos zabierają pp. Wł. Grabowski A. Harasz i St. Pawłowski, powzięto jednomyślnie uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 162.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Gospodarczego nr IX. M. 2d/5-38 z dnia 11 maja 1938 roku w sprawie umorzenia nieściągalnego komornego i kosztów sądowych w kwocie zł 2.107.17, przypadających od 4 lokatorów budynków miejskich.

VI. W sprawie nabycia przez Gminę Miejską Łódź Szpitala Fundacji Dobroczynnej im. Hermana i Miny małż. Konsztatów:

Po wysłuchaniu referatu p. St. Pawłowskiego, sprawozdawcy Komisji Finansowo-Budżetowej, oraz po dyskusji, w której zabierają głos członkowie Rady pp.: K. Jaworowski, F. Liberman, A. Harasz, L. Chodakowski, W. Walczak i J. Stypułkowski, a wyjaśnień udzielają pp.: Wiceprezydent A. Pączek i inż. J. Rybołowicz, naczelnik Wydziału Technicznego, powzięto uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 163.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Zdrowia Publicznego nr VI O. 5/27-38 z dnia 20 maja 1938 roku w sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Zarządu Fundacji Dobroczynnej im. Hermana i Miny małż. Konsztatów w Łodzi za sumę 1.200.000 złotych w złocie budynków szpitalnych wraz z całkowitymi urządzeniami i przyległymi do nich terenami, położonymi na Radogoszczu przy zbiegu ulic Zgierskiej i Kniaziewiczą z tym, iż Zarząd Miejski nie przyjmuje warunków Fundacji, dotyczących:

- a) uruchomienia pawilonu dla dzieci oraz rozbudowy szpitala,
- b) nadania szpitalowi nazwy imienia Hermana i Miny małż. Kon-
sztatów,
- c) prawa delegowania przedstawiciela Fundacji w charakterze człon-
ka z głosem decydującym do Rady Szpitalnej.

(Za wnioskiem głosowało 22 członków Rady, przeciwko — 2, przy
1 wstrzymującym się).

Przewodnictwo obejmuje p. Wiceprezydent A. Pączek.

VII. W sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Chaima Lajba vel Judy Lipnowskiego i Mordki Marguliesa pasa gruntu, położonego w Łodzi przy Al. Kościuszki nr 48:

Po wysłuchaniu referatu p. W. Rymkiewicza, sprawozdawcy Komisji Fi-
nansowo-Budżetowej, bez dyskusji powzięto jednomyślnie uchwałę treści
następującej:

U c h w a ł a nr 164.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-
Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć
się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta —
w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Technicznego
nr VII O. 13/91-38 z dnia 25 maja 1938 roku w sprawie nabycia na
rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Chaima Lajba vel Judy Lipnowskie-
go i Mordki Marguliesa za sumę zł 6.918.— pasa gruntu, położonego
w Łodzi przy Al. Kościuszki nr 48, zawierającego 230.60 m. kw. po-
wierzchni, a przeznaczonego w myśl ogólnego planu zabudowania
miasta Łodzi pod poszerzenie Al. Kościuszki.

**VIII. W sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Banku Polskich Kupców
i Przemysłowców Chrześcijan w Łodzi, Sp. Akc., pasa gruntu położonego
w Łodzi przy Al. Kościuszki nr 50:**

Po wysłuchaniu referatu p. W. Rymkiewicza, sprawozdawcy Komisji
Finansowo-Budżetowej, bez dyskusji powzięto jednomyślnie uchwałę treś-
ci następującej:

U c h w a ł a nr 165.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-
Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć
się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta —
w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Technicznego
nr VII O. 13/94-38 z dnia 25 maja 1938 roku w sprawie nabycia na

rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Banku Polskich Kupców i Przemysłowców Chrześcijan w Łodzi, Sp. Akc., za sumę zł 7.045,20 pasa gruntu, położonego w Łodzi przy Al. Kościuszki nr 50, zawierającego 234,84 m. kw. powierzchni, a przeznaczonego w myśl ogólnego planu zabudowania miasta Łodzi pod poszerzenie Al. Kościuszki.

IX. W sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Marii Langrod, Anny Galewskiej i Anieli Polubiec pasa gruntu, położonego w Łodzi przy Al. Kościuszki nr 44:

Po wysłuchaniu referatu p. W. Rymkiewicza, sprawozdawcy Komisji Finansowo-Budżetowej, bez dyskusji powzięto jednomyślnie uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 166.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Technicznego nr VII 0.13/95 z dnia 25 maja 1938 roku w sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Marii Langrod, Anny Galewskiej i Anieli Polubiec za sumę zł 6.668,40 pasa gruntu, położonego w Łodzi przy Al. Kościuszki nr 44, zawierającego 222,28 m. kw. powierzchni, a przeznaczonego w myśl ogólnego planu zabudowania m. Łodzi pod poszerzenie Al. Kościuszki.

X. W sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Łai Olszer pasa gruntu, położonego w Łodzi przy Al. Kościuszki nr 60:

Po wysłuchaniu referatu p. W. Rymkiewicza, sprawozdawcy Komisji Finansowo-Budżetowej, bez dyskusji powzięto jednomyślnie uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 167.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Technicznego nr VII 0.13-0/1-38 z dnia 25 maja 1938 roku w sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Łai Olszer za sumę zł. 6.540.— pasa gruntu, położonego w Łodzi przy Al. Kościuszki nr 50, zawierającego 218 m. kw. powierzchni, a przeznaczonego w myśl ogólnego planu zabudowania miasta Łodzi pod poszerzenie Al. Kościuszki.

XI. W sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Emila Bennicha pasa gruntu, położonego w Łodzi przy Al. Kościuszki nr 42:

Po wysłuchaniu referatu p. W. Rymkiewicza, sprawozdawcy Komisji Finansowo-Budżetowej, bez dyskusji powzięto jednomyślnie uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 168.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Technicznego nr VII 0.13 B/9-38 z dnia 25 maja 1938 roku w sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Emila Bennicha za sumę zł 6.780.— pasa gruntu, położonego w Łodzi przy Al. Kościuszki nr 42, zawierającego 226 m. kw. powierzchni, a przeznaczonego w myśl ogólnego planu zabudowania miasta Łodzi pod poszerzenie Al. Kościuszki.

XII. W sprawie przyjęcia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Mojżesza i Rebeki małż. Lewi, succ. M. Alenberga i Wolfa Króla darowizny pasa gruntu, położonego w Łodzi przy Al. Kościuszki nr 52:

Po wysłuchaniu referatu p. W. Rymkiewicza, sprawozdawcy Komisji Finansowo-Budżetowej, bez dyskusji powzięto jednomyślnie uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 169.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Technicznego nr VII. 0.13/93-38 z dnia 25 maja 1938 roku w sprawie:

- a) przyjęcia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Mojżesza i Rebeki małż. Lewi, succ. M. Alenberga i Wolfa Króla darowizny pasa gruntu, położonego w Łodzi przy Al. Kościuszki nr 52, zawierającego 242 m. kw. powierzchni, a przeznaczonego w myśl ogólnego planu zabudowania miasta Łodzi pod poszerzenie Al. Kościuszki;
- b) zrezygnowania z przysługującego Zarządowi Miejskiemu w myśl znowelizowanej ustawy budowlanej prawa przełożenia na darczyńców kosztów zamiany istniejącej nawierzchni ulicy na nawierzchnię z ulepszanego materiału.

O godz. 21-ej przewodniczący zarządza przerwę.

O godz. 21 min. 30 wznawia posiedzenie Tymczasowy Prezydent Miasta p. Mikołaj Godlewski.

XIII. W sprawie przyjęcia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Heleny Heiman-Jareckiej i dzieci Aleksandra Heiman-Jareckiego oraz Felicji Szczerowej darowizny pasa gruntu, położonego w Łodzi przy Al. Kościuszki nr 62:

Po wysłuchaniu referatu p. W. Rymkiewicza, sprawozdawcy Komisji Finansowo-Budżetowej, bez dyskusji powzięto jednomyślnie uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 170.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Technicznego nr VII. 0.13/92-38 z dnia 25 maja 1938 roku w sprawie:

- a) przyjęcia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Heleny Heiman-Jareckiej i dzieci Aleksandra Heiman-Jareckiego oraz Felicji Szczerowej darowizny pasa gruntu, położonego w Łodzi przy Al. Kościuszki nr 62, zawierającego 219,13 m. kw. powierzchni, a przeznaczanego w myśl ogólnego planu zabudowania m. Łodzi pod poszerzenie Al. Kościuszki;
- b) zrezygnowania z przysługującego Zarządowi Miejskiemu w myśl znowelizowanej ustawy budowlanej prawa przełożenia na darczyńców kosztów zamiany instniejącej nawierzchni ulicy na nawierzchnię z ulepszanego materiału.

XIV. W sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od małż. Krawczyk i małż. Gajda nieruchomości, położonej przy ul. Mochnackiego:

Po wysłuchaniu referatu p. W. Rymkiewicza, sprawozdawcy Komisji Finansowo-Budżetowej, bez dyskusji powzięto jednomyślnie uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 171.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Technicznego Nr. VII

0.13/51-38 z dnia 11 maja 1938 roku w sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Michała i Genowefy małż. Krawczyk oraz Jana i Antoniny małż. Gajda za sumę zł 5.041.15 nieruchomości ich, położonej w Łodzi przy ulicy Mochneckiego, zawierającej 1008,23 m. kw. powierzchni, a przeznaczonej w projekcie szczegółowego planu zabudowania miasta pod przedłużenie ul. Kilińskiego.

XV. W sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od małż. Ubyszów i małż. Zientalskich nieruchomości, położonej w Łodzi przy ul. Tokarzewskiego:

Po wysłuchaniu referatu p. W. Rymkiewicza, sprawozdawcy Komisji Finansowo-Budżetowej, bez dyskusji powzięto jednomyślnie uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 172.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Technicznego nr VII 0.13/4-38 z dnia 25 maja 1938 roku w sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Ignacego i Stefanii małż. Ubyszów oraz Michała i Apolonii małż. Zientalskich za sumę zł 32.936.— nieruchomości ich, położonej w Łodzi przy ul. Tokarzewskiego, zawierającej 8.234 m. kw. powierzchni, a przeznaczonej w projekcie szczegółowego planu zabudowania miasta Łodzi pod budynek użyteczności publicznej.

XVI. W sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Waldemara Zerbla części nieruchomości, położonej w Łodzi przy ul. Ks. Brzóska nr 45:

Po wysłuchaniu referatu p. W. Rymkiewicza, sprawozdawcy Komisji Finansowo-Budżetowej, bez dyskusji powzięto jednomyślnie uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 173.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Technicznego nr VII. 0.13.Z/8-38 z dnia 7 czerwca 1938 roku w sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Waldemara Zerbla za sumę zł 3.395.— części nieruchomości, położonej w Łodzi przy ul. Ks. Brzóska nr 45, zawierającej 485 m. kw. powierzchni, a przeznaczonej w projekcie szczegółowego planu zabudowania m. Łodzi pod przedłużenie ulicy Olsztyńskiej.

XVII. W sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Nuchema-Dawida i Chila Popowskich części nieruchomości, położonej w Łodzi przy zbiegu ulic Cegielnianej i Magistrackiej:

Po wysłuchaniu referatu p. W. Rymkiewicza, sprawozdawcy Komisji Finansowo-Budżetowej, bez dyskusji powzięto jednomyślnie uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 174.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Technicznego nr VII. 0.13P/16-38 z dnia 2 czerwca 1938 roku w sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Nuchema-Dawida i Chila Popowskich za sumę zł 5.500.— części nieruchomości, położonej w Łodzi przy zbiegu ulic Cegielnianej i Magistrackiej, zawierającej 256,47 m. kw. powierzchni, a przeznaczonej w prawomocnym szczegółowym planie zabudowania m. Łodzi pod ulice.

XVIII. W sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Roberta Rozentretera działki gruntu, położonej w Łodzi przy ul. Rzeszowskiej nr 14:

Po wysłuchaniu referatu p. W. Rymkiewicza, sprawozdawcy Komisji Finansowo-Budżetowej, bez dyskusji powzięto jednomyślnie uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 175.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Finansowo-Budżetowej z dnia 21 czerwca 1938 r., postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Technicznego nr VII. 0.13R/7-38 z dnia 7 czerwca 1938 roku w sprawie nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Roberta Rozentretera za sumę zł 1.180.— działki gruntu, położonej w Łodzi przy ul. Rzeszowskiej nr 14, zawierającej 590 m. kw. powierzchni, a przeznaczonej w myśl projektu szczegółowego planu zabudowania dzielnicy „Zdrowie“ w Łodzi pod przedłużenie ulicy Rzeszowskiej.

XIX. W sprawie zatwierdzenia przepisów o urządzaniu podwórz na terenie m. Łodzi:
i

XX. W sprawie wprowadzenia zmian do szczegółowych przepisów sanitarno-porządkowych, obowiązujących na terenie m. Łodzi:

Po wysłuchaniu — na wniosek p. J. Stypułkowskiego — łącznie obu referatów p. K. Jaworowskiego, jako sprawozdawcy Komisji Regulaminowo-

Prawnej, przystąpiono do dyskusji, w której głos zabierają pp.: Wł. Grabowski, J. Tomczyk, L. Chodakowski, W. Walczak, J. Stypułkowski i S. Malinowski, wyjaśnień udzielają pp.: Prezydent Miasta Mikołaj Godlewski, Inspektor sanitarny dr B. Misjon i naczelnik Wydziału Technicznego inż. J. Rybołowicz.

W wyniku dyskusji powzięto następujące uchwały:

Uchwała nr 176.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Regulaminowo-Prawnej z dnia 27 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej — wniosku Wydziału Zdrowia Publicznego nr VI. S. 2/3-37 z dnia 25 maja 1938 roku w sprawie wprowadzenia do Szczegółowych Przepisów Sanitarno-Porządkowych, obowiązujących na terenie m. Łodzi, a opracowanych na podstawie §§ 1 i 9 rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 26 września 1935 roku o utrzymaniu porządku i czystości w miejscach publicznych i niektórych miejscach prywatnych (Dz. U. R. P. nr 76, poz. 476), następujących zmian:

1. w § 2 ust. 3 skreślić zdanie: „Dno ścieków należy w porze letniej polewać świeżo przygotowanym mlekiem wapiennym przynajmniej raz na tydzień“.
2. § 4 ust. 1 zmienić w sposób następujący: „1) powierzchnia podwórzy w nieruchomościach mieszkalnych powinna być zabrukowana, równa, bez wybojów i dziur; 2) w części podwórza, nieprzeznaczonej na użytek komunikacyjny, powinien być urządzony kwietnik albo zieleniec; 3) podwórza w nieruchomościach skanalizowanych lub leżących w strefie przymusu kanalizacyjnego, a położonych przy ulicach, posiadających nawierzchnię ulepszoną, powinny posiadać również gładką nawierzchnię ulepszoną“;
3. w § 22 ust. 1 dodać: „oraz § 4 ust. 1, który w brzmieniu znowelizowanym wejdzie w życie z dniem 15 lipca 1938 roku“.

Uchwała nr 177.

Rada Przyboczna, przychylając się do wniosku Komisji Regulaminowo-Prawnej z dnia 19 maja 1938 roku oraz z dnia 27 czerwca 1938 roku, postanawia wypowiedzieć się za zatwierdzeniem przez Tymczasowego Prezydenta Miasta — w zastępstwie Rady Miejskiej na podstawie art. art. 408 i 415 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1938 roku o prawie budowlanym i zabudowaniu osie-

dli (Dz. U. R. P. nr 23, poz. 202) wraz z późniejszymi zmianami oraz ustawy budowlanej z dnia 14 lipca 1936 roku (Dz. U. R. P. nr 56, poz. 405) — Przepisów miejscowych o urządzeniu podwórzy na terenie m. Łodzi, opracowanych przez Wydział Techniczny (wniosek nr VII. I. R/35-38 z dnia 6 maja 1938 roku) w brzmieniu następującym (patrz str. 757).

W głosowaniu brało udział 19 członków Rady Przybocznej; za — głosowało 15 członków, przeciwko — 4 członków.

Wnioski w sprawie zmiany niektórych terminów w szczegółowych przepisach sanitarno-porządkowych i w projekcie przepisów miejscowych o urządzeniu podwórzy na terenie m. Łodzi, zgłoszone przez pp.: Wł. Grabowskiego i B. Dobranca, w głosowaniu upadły.

Na wniosek p. W. Walczaka zdecydowano skreślić ust. 2 art. 6 projektu przepisów miejscowych o urządzeniu podwórzy na terenie m. Łodzi treści następującej:

„Łożyska te muszą być kryte, dno zaś i ściany boczne winny być gładkie i nieprzepuszczalne. Pokrywy łożysk winny być umocowane w sposób zapewniający łatwe ich zdjęcie celem oczyszczenia łożysk, a przy tym zabezpieczające przechodniów od wszelkich wypadków“.

Na wniosek pp.: B. Dobranca, J. Tomczyka, W. Walczaka i Wł. Grabowskiego postanowiono dodać w art. 8 projektu przepisów miejscowych o urządzeniu podwórzy na terenie m. Łodzi ustęp treści następującej:

„Działki, położone przy ulicach niezabrukowanych, zwalnia się od obowiązku zabrukowania powierzchni, przeznaczonej dla ruchu kołowego, kamieniem polnym do czasu zabrukowania tychże ulic“.

XXI. Wolne wnioski:

1. W sprawie wszczęcia walki z zadymianiem miasta:

Zgodnie z wnioskiem nagłym p. inż. J. Holcgrebera i tow. zdecydowano jednomyślnie — za zgodą przewodniczącego — powziąć uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 178.

Władze centralne, dążąc do podniesienia stanu zdrowotności miast, podjęły inicjatywę walki z zadymianiem. Zagadnienie to ostatnio stało się niezwykle palącym również ze względu na obronność przeciwlotniczą Państwa. Zważywszy, że Łódź, jako największe miasto przemysłowe, powinno zająć czołowe miejsce wśród miast, zajmujących się tą sprawą, ze względu na znaczenie, jakie ma dla niej kwestia zadymiania, Rada Przyboczna zwraca się do Zarządu Miejskiego z prośbą o:

1. powołanie specjalnego organu przy współdziałaniu przedstawicieli społeczeństwa, który zająłby się całokształtem akcji walki z zanieczyszczeniem powietrza;
  2. zapoczątkowanie badań, stwierdzających stopień zanieczyszczenia powietrza w Łodzi;
  3. zapoznanie się z metodami prac w tej dziedzinie w kraju i za granicą, oraz
  4. przedstawienie konkretnych wniosków, zmierzających do unormowania sprawy zadymienia Łodzi.
2. W sprawie wysokości dodatku komunalnego do uposażeń służbowych pracowników miejskich w roku administracyjnym 1938/39:

Zgodnie z wnioskiem nagłym, zgłoszonym przez 19 członków Rady Przybocznej, powzięto — wobec braku sprzeciwu ze strony przewodniczącego — uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 179.

Urząd Wojewódzki Łódzki, zatwierdzając budżet Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok admin. 1938/39, obniżył wysokość przewidzianego dla pracowników miejskich dodatku komunalnego do uposażeń służbowych z 15 na 10%.

Wobec tego, że:

1. uposażenie pracowników miejskich uległo od roku 1930 do chwili obecnej bardzo poważnemu zmniejszeniu,
2. koszty utrzymania w tym okresie uległy zwyżce,
3. budżet Zarządu Miejskiego na rok administracyjny 1938/39, przewidujący kredyt na 15% dodatek komunalny dla pracowników miejskich, jest zrównoważony,

Rada Przyboczna podtrzymuje uchwałę swą z dnia 15 marca 1938 roku w sprawie przyznania pracownikom Zarządu Miejskiego w Łodzi za rok administracyjny 1938/39 dodatku komunalnego do uposażenia służbowego w wysokości 15% i prosi Pana Prezydenta o wszczęcie kroków, mających na celu zmianę decyzji Urzędu Wojewódzkiego Łódzkiego, obniżającej wysokość tego dodatku do 10%.

3. Krótkie zapytania:

1. Na zapytanie p. K. Jaworowskiego, kiedy otwarty będzie dla publiczności park w Julianowie, przewodniczący wyjaśnia, iż park ten otwarty będzie w dniu 1 lipca 1938 roku.

2. Na zapytanie p. S. Malinowskiego, kiedy Zarząd Miejski przystąpi do budowy pralni i suszarni w Osiedlu Miejskim im. Montwiłła-Mireckiego, przewodniczący wyjaśnia, iż rozpoczęcie tych robót jest uzależnione od otrzymania przez Zarząd Miejski odpowiednich kredytów na pokrycie wydatków, przewidzianych w budżecie nadzwyczajnym na rok administracyjny 1938/39.
3. Na zapytanie p. Wł. Grabowskiego czy słusznym jest zarządzenie organów policji państwowej, aby właściciele nieruchomości malowali swe domy na kolor niebiesko-stalowy, inż. J. Rybołowicz, naczelnik Wydziału Technicznego, wyjaśnia, iż domy powinny być malowane na kolor wskazany przez Miejską Inspekcję Budowlaną.
4. Na zapytanie p. Wł. Grabowskiego czy Zarząd Miejski nie byłby skłonny zrzec się — wobec masowych remontów domów — prawa pobierania od właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców budowlanych opłat za ustawianie rusztowań na chodnikach, przewodniczący oświadcza, iż nie widzi podstaw do przychylnego potraktowania próśby właścicieli nieruchomości w tej sprawie.
5. Na skutek interpelacji p. A. Antoszkiewicza, przewodniczący oświadcza, iż Wydziały: Przedsiębiorstw Miejskich i Gospodarczy otrzymają polecenie zainteresowania się sprawą gruntowniejszego i odpowiedniejszego oczyszczania placu targowego na Wodnym Rynku.

Wobec wyczerpania porządku obrad przewodniczący o godz. 22 min. 40 posiedzenie zamyka.

Sekretarz

(—) *Władysław Jaworski*

(Władysław Jaworski)

Sekretarz

Tymczasowego Prezydenta Miasta

Przewodniczący

(—) *Mikołaj Godlewski*

(Mikołaj Godlewski)

Tymczasowy Prezydent Miasta

Załącznik do protokołu
16 posiedzenia Rady Przybocznej
przy Tymcz. Prezydencie m. Łodzi.

PROJEKT

ZARZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia .....

o urządzeniu podwórz w posesjach, położonych na terenie m. Łodzi.

Na podstawie art. 408 pkt. 3 art. 415 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 roku o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. nr 23, poz. 202) wraz z późniejszymi zmianami, na wniosek Wojewody Łódzkiego nr .... z dnia ..... oparty na postanowieniu Tymczasowego Prezydenta m. Łodzi nr .... z dnia ....., powziętym w zastępstwie Rady Miejskiej, zarządzam, co następuje:

Art. 1.

Urządzenie niezabudowanych części działek (podwórz), na których znajdują się budynki, przeznaczone na pobyt ludzi, musi odpowiadać warunkom, wskazanym w niniejszych przepisach.

Art. 2.

(1) Określony w art. 1 części działek, po których odbywa się ruch kołowy, a które mają bezpośrednie połączenie z ulicami miasta za pomocą przejazdów krytych lub niekrytych, muszą być wyłożone na całej swojej powierzchni łącznie z przejazdami trwałą nawierzchnią gładką.

(2) Nawierzchnie winny być wykonane z dostosowaniem do warunków ruchu kołowego i zgodnie z wymaganiami technicznymi.

(3) Za trwałą nawierzchnię gładką uważa się nawierzchnię: z płyt betonowych, betonu asfaltu, kostki kamiennej o górnych czołach gładkich, kostki kamienno-betonowej i klinkieru, zalewanych zaprawą piaskowo-cementową lub asfaltem, oraz wszelkie bruki mozaikowe, ułożone z kamienia naturalnego, posiadającego górne czoło gładkie, kamienia sztucznego albo z materiałów ceramicznych o wysokiej wytrzymałości.

Art. 3.

(1) Części działek (podwórz), na których znajdują się budynki, przeznaczone na pobyt ludzi, inne, niż określone w art. 2, mogą być bądź wyłożone trwałą nawierzchnią gładką, bądź też urządzone jako zieleńce, kwietniki lub ogródki.

(2) Na częściach działek, określonych w art. 2, o ile powierzchnia ich jest dostatecznie duża, powinny być urządzone zieleńce i kwietniki pod warunkiem, że urządzenia te nie będą stanowiły przeszkody dla ruchu kołowego. Pozostawiona w tym wypadku powierzchnia części działki, przeznaczona dla ruchu kołowego, nie może być węższa, niż 2,5 m.

Art. 4.

Na działkach, określonych w art. 1, na których budynki posiadają wejście od podwórza, muszą być urządzone dla ruchu pieszego chodniki z trwałej nawierzchni gładkiej w sposób, wskazany w art. 2. Szerokość tych chodników nie może być mniejsza, niż 0,75 m.

Art. 5.

(1) Zieleńce, kwietniki i ogródki muszą być odgradzone od przylegających do nich chodników i powierzchni jezdnych krawężnikami z płyt betonowych lub kamiennych należycie osadzonych.

(2) Wysokość krawężników w części widocznej nie może wynosić mniej, niż 15 cm, licząc od poziomu chodników i powierzchni jezdnych.

(3) Niezależnie od krawężników zieleńce, kwietniki i ogródki mogą być grodzone dodatkowo estetycznymi parkanami wyłącznie przejrzystymi (sztachety heblowane, siatki, kraty żelazne) o wysokości nie większej, niż 1,5 m.

Art. 6.

Łożyska ścieków, przechodzące przez podwórza, z wyjątkiem wgłębień, odprowadzających wody opadowe, muszą być urządzone w sposób, zapewniający należyte odprowadzenie ścieków do kanałów miejskich lub do urządzeń kanalizacyjnych własnych.

Art. 7.

W przypadkach, gdy na danej działce uprawiany jest względnie ma powstać przemysł koncesjonowany, Zarząd Miejski może zwolnić od urządzenia, przewidzianego w art. 2—6, taką część działki, jaką uzna za potrzebną do normalnego wykonywania tego przemysłu.

Art. 8.

(1) Działki, na których będą wznoszone po wejściu w życie niniejszych przepisów budynki, przeznaczone na pobyt ludzi i położone w myśl planu zabudowania w strefie budynków 3-kondygnacyjnych (2-piętrowych) i wyższych, muszą być urządzone zgodnie z wymaganiami art. 2 do 6 przed uzyskaniem zezwolenia na użytkowanie tych budynków.

(2) Istniejące w chwili wejścia w życie niniejszych przepisów na działkach, określonych w art. 1 i położonych w strefie budynków 3-kondygnacyjnych i wyższych — urządzenia, nie odpowiadające warunkom, określonym w art. 2—6, muszą być dostosowane do wymagań w tych artykułach przewidzianych, w terminie jednego roku od dnia wejścia w życie niniejszych przepisów.

(3) Działki zabudowane zarówno przed, jak i po wejściu w życie niniejszych przepisów, a położone w strefie budynków 1 i 2-kondygnacyjnych, winny być urządzone zgodnie z art. 2—6 w ciągu roku od wejścia w życie niniejszych przepisów. Działki, o których mowa w ust. 2 i 3, zwalnia się do czasu objęcia ich obowiązkiem przyłączenia do miejskiej sieci kanalizacyjnej od obowiązku ułożenia na powierzchni, przeznaczonej dla ruchu kołowego, nawierzchni gładkiej. Powierzchnia jezdna musi być co najmniej zabrukowana kamieniem polnym. Działki, położone przy ulicach niezabrukowanych, zwalnia się od obowiązku zabrukowania powierzchni, przeznaczonej dla ruchu kołowego, kamieniem polnym do czasu zabrukowania tychże ulic.

Art. 9.

W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, zwłaszcza zaś, gdy koszt urządzenia gładkiej nawierzchni byłby nieproporcjonalnie wysoki w stosunku do wartości budynków na działce, Zarząd Miejski może termin urządzenia nawierzchni gładkiej odroczyć.

Art. 10.

Winni nieprzestrzegania przepisów niniejszych lub niewykonania zarządzeń władzy na ich podstawie wydanych, ulegną na zasadzie art. 399 w związku z art. 380 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 roku o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. nr 23, poz. 202) wraz z późniejszymi zmianami karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3.000.— złotych.

Art. 11.

Przepisy niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia ich w Łódzkim Dzienniku Wojewódzkim.

Sprawozdanie

Komunalnej Kasy Oszczędności m. Łodzi

za rok 1937

WŁADZE KASY:

I. R A D A:

Przewodniczący Rady: — *Mikołaj Godlewski*
Tymczasowy Prezydent m. Łodzi

C Z Ł O N K O W I E:

Dzieniakowski Ludwik
Wicedyrektor Elektr. Łódzkiej

Fiedler Zygmunt
Wiceprezes Izby Przem.-Handl.

Geyer Robert
Przemysłowiec

Pawłowski Stanisław
Adwokat

Raabe Zygmunt
Wiceprezes Izby Rzemieślniczej

Rymkiewicz Władysław
Kupiec

Inż. Bajer Karol
Dyrektor Izby Przem.-Handl.

Lewsztajn Juliusz
Prezes Stowarzyszenia Kupców

Roszak Kazimierz
Prezes Stowarzyszenia Kupców

Waszkiewicz Franciszek
Prokurent firmy K. Steinert

II. D Y R E K C J A:

Dyrektor Zarządzający: — *Chudzyński Zygmunt*
Prezes Związku K.K.O. w Warszawie

Zastępca Dyrektora Zarządzającego: — *Janicki Józef*

Członek Dyrekcji: — *Saniewski Ludwik*

III. K O M I S J A R E W I Z Y J N A:

Przewodniczący: — *Inż. Stanisław Waligórski*
Dyrektor Ubezpieczalni Społecznej

Członkowie: — *Borysławski Cezariusz*
Dyrektor Tow. „Strem“

Mgr. Janowski Franciszek
Szef Sekretariatu Elektrowni Łódzkiej

Smarzyński Jan
Zast. Prezesa Dyrekcji Tow. Kred. m. Łodzi

Wadowski Marian
Posel na Sejm

*

*

*

Rok sprawozdawczy 1937 — siódmy od chwili powstania K. K. O. m. Łodzi jest dalszym ciągiem niesłabnącego zaufania społeczeństwa i ogólnej poprawy w rozwoju naszej Kasy.

Dowodem tego jest poważny wzrost obrotów na wszystkich rachunkach, wynoszących sumę zł. 265.220.996.91, co w porównaniu z rokiem ubiegłym, w którym obrót roczny wyniósł zł. 181.153.378.70, stanowi zwiększenie o sumę zł. 84.067.618.21.

Suma bilansowa w roku sprawozdawczym wyniosła złotych 10.048.076.21, co w porównaniu ze stanem roku ub. zł. 7.140.434.27, stanowi różnicę zł. 2.907.641.94.

W dziale wkładów oszczędnościowych i r-ków czekowych, t. j. w tej dziedzinie do której Kasa została powołana wzrost zaznaczył się bardzo poważnie.

Wkłady oszczędnościowe i inne lokaty na koniec roku sprawozdawczego wynosiły kwotę zł. 9.557.797.67, co w porównaniu z rokiem ubiegłym — zł. 6.829.727.42 stanowi nadwyżkę zł. 2.728.070.25 i wynosi 40% przyrostu.

W związku ze wzrostem wkładów oszczędnościowych i innych lokat nastąpił również poważny wzrost aktywnych czynności kasy, a mianowicie:

portfel weksli zdyskontowanych i pożyczkowych wynosił w dniu 31. XII. 1937 r. 17.980 szt. weksli na sumę zł. 4.805.941.90, co w porównaniu z rokiem 1936, stanowi wzrost o zł. 1.747.649.42 i grupuje 1.383 klientów.

W ciągu roku 1937 udzielono pożyczek i przyjęto do dyskonta łącznie 96.732 szt. weksli na sumę zł. 23.003.482.77, a w roku 1936 — 49.510 szt. na sumę zł. 13.045.975.41.

Poważną pozycję w rubrykach pożyczek stanowią pożyczki wekslowe, zabezpieczone kaucjami hipotecznymi na I-szym numerze, względnie II-gim, po małych sumach B. G. K. lub Towarzystwa Kredytowego m. Łodzi.

Pożyczki te w większości są udzielane na cele inwestycyjne, budowlane, remonty, urządzenia kanalizacyjne itp.; w rzadkich wypadkach przekraczają kwotę zł. 15.000.—. Ogólna ilość pożyczkobiorców na tych rachunkach wynosi 218 osób na sumę zł. 1.300.895.—.

Zaznaczyć również należy, że w okresie sprawozdawczym Kasa udzielała 6°/_o kredytów rzemieślniczych na okres 10 kwartałów, na warunkach ustalonych przez B. G. K., z przyznanego Kasie kredytu redyskontowego w kwocie zł. 100.000.—, a przeznaczonego specjalnie dla rzemiosła i drobnego przemysłu.

Stan ogólnej akcji kredytowej pod koniec roku sprawozdawczego wynosił sumę zł. 7.896.142,93, co w porównaniu ze stanem roku ubiegłego w wysokości zł. 4.731.859,46, stanowi wzrost o zł. 3.164.283,47, t.j. o 67°/_o.

Z jaką ostrożnością prowadzono politykę kredytową świadczy fakt, że na ogólną sumę weksli zdyskontowanych i pożyczkowych w roku 1937 na zł. 23.003.482,77 zaprotestowano weksli na sumę 1.039.216,64 zł., a w tym czasie wykupiono protestów na zł. 1.031.400,94, spisano na straty zł. 15.637,64, pozostałość więc niewykupionych weksli protestowanych w końcu 1937 r. zmniejszyła się w stosunku do 1936 r. o zł. 7.822,14, pomimo poważnego wzrostu portfela dyskontowego. (Stan portfela w końcu 1936 r. — zł. 3.058.292,48, w końcu 1937 r. — zł. 4.805.941,90).

Pożyczki pod zastaw papierów wartościowych wykazują wzrost o zł. 230.692,60, zważywszy jednak, że w końcu 1936 r. z tego rodzaju kredytu korzystało w Kasie 1.531 klientów, w końcu zaś r. 1937 — 1955 klientów musimy podkreślić, że i w tym dziale rozwój działalności jest dość silny.

Oddział I-szy przy ul. Pomorskiej Nr. 3 wykazuje również wyjątkowy rozwój, oszczędzając w końcu roku sprawozdawczego na rachunkach wkładów oszczędnościowych i czekowych sumę zł. 1.019.977,59, co w porównaniu z rokiem ubiegłym stanowi wzrost o zł. 458.166,06.

Inkaso weksli w Oddziale I-szym wykazuje również dużą różnicę, gdyż w roku ubiegłym Oddział przyjmował przeciętnie około 2.000,— szt. weksli do inkasa miesięcznie, natomiast w roku 1937 około 4.000,— szt. weksli miesięcznie.

Dyrekcja Kasy, obserwując silny rozwój Oddziału I-go, w dzielnicy północnej naszego miasta stwierdziła potrzebę otwarcia Oddziału II-go w dzielnicy południowej. Po uzyskaniu uchwały Związku Założycielskiego i zgody Władz Nadzorczych, przystąpiono natychmiast do zrealizowania powziętych postanowień i w dniu 25 października 1937 r. dokonano uroczystego poświęcenia i otwarcia Oddziału II-go przy Pl. Reymonta 1/2 w obecności Władz Miejskich, Związkowych i licznego udziału społeczeństwa łódzkiego.

Oddział II-gi w krótkim okresie czasu, bo w ciągu dwóch miesięcy, zgromadził 135 klientów na ogólną sumę wkładów oszczędnościowych zł. 79.489,73.

Przedkładając Radzie Kasy niniejsze sprawozdanie oraz protokół Komisji Rewizyjnej, Dyrekcja prosi o zatwierdzenie bilansu i przelanie wykazanej nadwyżki za rok 1937 w kwocie zł. 75.521,98 na Fundusz Zasobowy w myśl § 57 Statutu Kasy.

DYREKCJA KASY.

(—) *Z. Chudzyński*, (—) *J. Janicki*, (—) *L. Saniewski*.

Bilans ro**Komunalnej Kasy Oszczęd****w dniu 31 grud****STAN CZYNNY**

L. p.		Zł.	gr.	Zł.	gr.
1.	Kasa i sumy do dyspozycji:				
	a) gotówka w kasie	246.501	46		
	b) pozostałość w Bankach i K. K. O.	696.317	14	942.818	60
2.	Kupony			21.214	71
3.	Papiery wartościowe własne			629.212	04
4.	Akcja kredytowa:				
	a) skup weksli i pożyczki na weksle	4.805.941	90		
	b) pożyczki pod zastaw pa- pierów wartościowych	883.533	55		
	c) pożyczki hipoteczne	64.175	—		
	d) rachunki bieżące	2.082.416	11		
	e) weksle protestowane	60.076	37	7.896.142	93
5.	Różne			85.972	66
6.	Nieruchomości			433.753	27
7.	Ruchomości			38.961	—
8.	Straty z lat ubiegłych			1	—
	Razem			10.048.076	21
9.	Depozyty	6.224.603	59		
10.	Inkaso	593.273	25	6.817.876	84
	Ogółem			16.865.953	05

Główny buchalter:

(—) *F. Koźmiński*

czny netto

ności miasta Łodzi w Łodzi
nia 1937 roku

STAN BIERNY

L. p.		Zł.	gr.	Zł.	gr.
1.	Kapitały własne:				
	a) kapitał zakładowy . . .	100.000	—		
	b) fundusz zasobowy . . .	28.621	17		
	c) fundusz amortyzacji nie- ruchomości	8.621	65	137.242	82
2.	Akcja lokacyjna:				
	a) wkłady oszczędnościowe	7.072.672	42		
	b) rachunki czekowe, bie- żące i lokaty	2.485.125	25	9.557.797	67
3.	Zobowiązania inkasowe . . .			133.008	80
4.	Redyskonto weksli (pożyczki rzemieślnicze)			91.080	—
5.	Zastaw papierów wartościo- wych własnych			4.963	—
6.	Przekazy na banki			9.897	95
7.	Zobowiązania hipoteczne . . .			452	32
8.	Różne			8.583	53
9.	Procenty na rok 1938			29.528	14
10.	Nadwyżka za rok sprawozdaw- czy			75.521	98
	Razem			10.048.076	21
11.	Różni za depozyty	6.224.603	59		
12.	Różni za inkaso	593.273	25	6.817.876	84
	Ogółem			16.865.953	05
Komisja Rewizyjna:		Dyrekcja:			
	(—) <i>Inż. St. Waligórski,</i>			(—) <i>Z. Chudzyński</i>	
	(—) <i>C. Borystawski,</i>			Dyrektor Zarządzający,	
	(—) <i>Fr. Janowski,</i>			(—) <i>J. Janicki</i>	
	(—) <i>J. Smarzyński,</i>			Zast. Dyr. Zarządzającego,	
	(—) <i>M. Wadowski.</i>			(—) <i>L. Saniewski</i>	
				Członek Dyrekcji.	

Rachunek Strat

Komunalnej Kasy Oszczęd

STRATY

za rok

L. p.		Zł.	gr.	Zł.	gr.
1.	Odsetki wypłacone i dopisane:				
	a) od wkładów oszczędnościowych	271.627	53		
	b) od r-ków bieżących	77.578	99		
	c) od redyskonta weksli	9.298	20		
	d) od zast. pap. i kredytów udział. Kasie	16.104	34		
	e) różne inne	998	67	375.607	73
2.	Prowizje wypłacone			49.600	68
3.	Koszty administracyjne:				
	a) wydatki osobowe	188.992	10		
	b) świadczenia socjalne	17.874	62		
	c) wydatki rzeczowe	127.494	02	334.360	74
4.	Podatki i opłaty skarbowe			40	83
5.	Amortyzacja:				
	a) nieruchomości	4.337	53		
	b) ruchomości	27.747	53	32.085	06
6.	Odpisy na dłużnikach			52.827	91
7.	Różnice kursowe na papiery wartościowe			361	59
8.	Nadwyżka			75.521	98
	<u>Razem . . . . .</u>			<u>920.406</u>	<u>52</u>

Główny Buchalter:

(—) *F. Koźmiński*

i Zysków

ności miasta Łodzi

1937

ZYSKI

L. p.		Zł.	gr.	Zł.	gr.
1.	Odsetki pobrane i dopisane:				
	a) od weksli	443.120	55		
	b) od r-ków bieżących . .	99.771	16		
	c) od pożyczek terminowych na zastaw.	69.541	39		
	d) od pożycz. i wierzyteln. hipoteczn.	1.527	23		
	e) od pap. wartość.	43.242	82		
	f) od K. K. O. i Banków .	14.758	60		
	g) różne inne	2.666	86	674.628	61
2.	Prowizje pobrane			208.606	03
3.	Dochód netto z nieruchomości .			24.513	26
4.	Odzyskane straty			6.511	02
5.	Oplaty na koszty administr. .			5.347	60
6.	Różne dochody			800	—
				<hr/>	
	Razem .			920.406	52
				<hr/>	

Komisja Rewizyjna:

- (—) Inż. St. Waligórski,
- (—) C. Borystawski,
- (—) Fr. Janowski,
- (—) J. Smarzyński,
- (—) M. Wadowski.

Dyrekcja:

- (—) Z. Chudzyński
Dyrektor Zarządzający,
- (—) J. Janicki
Zast. Dyr. Zarządzającego,
- (—) L. Saniewski
Członek Dyrekcji.

Protokół

Komisji Rewizyjnej Komunalnej Kasy Oszczędności m. Łodzi w Łodzi.

Komisja Rewizyjna w składzie: Przewodniczący — inż. Stanisław Waligórski, członkowie: Cezariusz Borysławski, mgr. Franciszek Janowski, Jan Smarzyński i Marian Wadowski, działając na podstawie art. 12 Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24. 10. 1934 r. o K. K. O. (Dz. U. R. P. Nr. 95, poz. 860), oraz na podstawie § 24 Statutu Kasy, dokonała w dniu 31. 12. 1937 roku sprawdzenia zawartości kasy oraz wszystkich remanentów K. K. O. m. Łodzi i stwierdziła zgodność faktycznego stanu z odnośnymi księgami. Następnie sprawdziła w Centrali i Oddziałach K. K. O. m. Łodzi książki i dokumenty oraz przedłożony przez Dyрекcję bilans netto na dzień 31. 12. 1937 roku, zamykający się po obu stronach kwotą 10.048.076,21 zł., a z sumami pozabilansowymi—kwotą zł. 16.865.953,05, oraz rachunek Strat i Zysków za rok 1937, wykazujący nadwyżkę zł. 75.521,98, i stwierdziła zgodność wszystkich pozycji z zapisami w księgach Kasy i z dowodami rachunkowymi.

Wobec powyższego Komisja Rewizyjna wnosi, aby Rada Komunalnej Kasy Oszczędności m. Łodzi przyjęła powyższy bilans netto i rachunek Strat i Zysków za rok operacyjny 1937 i udzieliła Dyrekcji Komunalnej Kasy Oszczędności m. Łodzi — absolutorium.

Łódź, dnia 5. kwietnia 1938 roku.

PRZEWODNICZĄCY KOMISJI REWIZYJNEJ:

(—) *Inż. Stanisław Waligórski*

CZŁONKOWIE:

- (—) *Cezariusz Borysławski,*
- (—) *mgr. Fr. Janowski,*
- (—) *Jan Smarzyński,*
- (—) *Marian Wadowski.*

Protokół Nr. 7

posiedzenia Rady Komunalnej Kasy Oszczędności miasta Łodzi z dnia 8 kwietnia 1938 r.

Przewodniczący Tymcz. Prezydent m. Łodzi p. Mikołaj Godlewski. Obecni Członkowie Rady pp.: Fiedler Zygmunt, Geyer Robert, mec. Pawłowski Stanisław, Raabe Zygmunt, Rymkiewicz Władysław, inż. Bajera Karol, Lewszajn Juliusz, Roszak Kazimierz i Waszkiewicz Franciszek. Usprawiedliwił swoją nieobecność członek Rady p. Dzieniakowski Ludwik.

Na posiedzeniu obecna Dyrekcja Kasy w osobach: Dyr. Zarz. Z. Chudzyńskiego, Zast. Dyr. Zarz. J. Janickiego i Czł. Dyrekcji L. Saniewskiego. Protokuluje Zast. Dyr. Zarz. J. Janicki.

Porządek obrad:

1. Odczytanie i podpisanie protokołu z poprzedniego posiedzenia Rady,
2. Sprawozdanie Dyrekcji za rok 1937,
3. Odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej, zatwierdzenie bilansu netto i r-ku Strat i Zysków za r. 1937,
4. Udzielenie pełnomocnictwa,
5. Sprawy bieżące,
6. Wybór delegatów na Walne Zgromadzenie Związku K. K. O. w Wilnie,
7. Wolne wnioski.

Do p. 3. Po odczytaniu sprawozdania Komisji Rewizyjnej, załączonego do niniejszego protokołu, odczytaniu bilansu netto i r-ku Strat i Zysków K. K. O. m. Łodzi za rok operacyjny 1937, Dyr. Kasy p. Z. Chudzyński powołał się na rozesłane wszystkim członkom Rady odbitki, zawierające całokształt sprawozdania z działalności Kasy i dane porównawcze z okresem ubiegłym.

Rada Kasy po przeprowadzonej dyskusji nad bilansem netto i rachunkiem Strat i Zysków za rok 1937 i po wyjaśnieniach Dyrekcji, powzięła na wniosek Przewodniczącego Rady Kasy następujące uchwały:

1. Rada K. K. O. m. Łodzi, zgodnie z § 17 p. i — Statutu K. K. O. m. Łodzi, jednogłośnie uchwala, zatwierdza sprawozdanie Dyrekcji z działalności, bilans oraz r-k Strat i Zysków K. K. O. m. Łodzi za rok operacyjny 1937.

2. Rada K. K. O. m. Łodzi uchwaliła jednogłośnie, wykazaną w bilansie nadwyżkę w kwocie zł. 75.521.98, przenieść na Fundusz zasobowy, zgodnie z § 57 Statutu Kasy.
3. Na wniosek Komisji Rewizyjnej, Rada Kasy jednogłośnie udzieliła Dyrekcji Kasy absolutorium za rok 1937.

Członek Rady:
(—) *St. Pawłowski*

Przewodniczący Rady:
(—) *M. Godlewski*

Prokulant:
(—) *J. Janicki*

Za zgodność:
Komunalna Kasa Oszczędności m. Łodzi.

**ZWIĄZEK
KOMUNALNYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI
w Warszawie.**

Warszawa, dnia 2 maja 1938 r.

Nr. 1749/38.

**KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI
MIASTA ŁODZI.**

Ł Ó D Ź

Niniejszym komunikujemy, że na podstawie § 5 p. 6 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 8 lipca 1936 roku o związkach komunalnych kas oszczędności (Dz. Ust. R. P. Nr. 56, poz. 410) — przyjęliśmy do wiadomości bilans netto Komunalnej Kasy Oszczędności miasta Łodzi w Łodzi na dzień 31 grudnia 1937 roku, zamykający się sumą zł. 10.048.076,21 (bez sum pozabilansowych) wraz z rachunkiem strat i zysków, wykazującym nadwyżkę za rok operacyjny w wysokości zł. 75.521,98.

W/z Prezesa Związku

(—) *B. Chomicz.*

Dyrektor Związku

(—) *K. Kohlman.*

WYKONANIE BUDŻETU

za czas od

Dział	NAZWA DZIAŁU	Wydatki zwyczajne		Stosunek % %
		preliminarz na okres roczny	wydatkowane za 1 kwartał	
I	Zarząd ogólny	4.516.577.—	1.154.918.11	25,57
II	Majątek komunalny	207.586.—	55.022.03	26,60
III	Przedsiębiorstwa komunalne	205.580.—	—	—
IV	Spłata długów	4.904.672.—	757.930.70	15,45
V	Drogi i place publiczne	1.633.387.—	446.860.19	27,35
Va	Pomiary i plany rozb. miasta	376.607.—	87.624.08	23,26
VI	Oświata	3.226.624.—	844.088.96	27,08
VII	Kultura i sztuka	801.823.—	256.061.65	31,93
VIII	Zdrowie publiczne	4.934.236.—	933.462.09	18,92
IX	Opieka społeczna	3.261.617.—	650.975.47	19,96
X	Popieranie rolnictwa	474.656.—	88.833.13	18,71
XI	Popieranie przemysłu i handlu	532.632.—	147.338.91	27,66
XII	Bezpieczeństwo publiczne	1.656.891.—	318.697.21	19,23
XIII	Różne	1.564.640.—	150.148.85	9,59
	Ogółem	Zł. 28.297.528.—	5.891.961.38	20,82

ZARZĄDU MIEJSKIEGO w ŁODZI

1 do 30 czerwca 1938 r.

Dział	NAZWA DZIAŁU	Dochody zwyczajne		Stosunek % /o
		Preliminarz na okres roczny	Wpłynęło za 1 kwartał	
I	Majątek komunalny	306.900.—	50.183.18	16,35
II	Przedsiębiorstwa komunalne	3.285.341.—	1.185.247.36	36,08
III	Subwencje i dotacje	423.801.—	39.822.—	9,39
IV	Zwroty	2.602.021.—	464.479.—	17,85
V	Opłaty administracyjne	589.814.—	151.550.48	25,69
VI	Opłaty z urzędzeń dobra publ.	660.588.—	158.119.45	23,94
VII	Dopłaty	—	—	—
VIII	Udział w podatk. państwowych	12.673.023.—	2.250.179.85	18,54
IX	Dod. do podatków państwowych	6.609.000.—	396.821.57	6,—
X	Podatki samoistne	1.250.000.—	351.291.27	28,10
XI	Różne	200.004.—	68.642.64	34,37
	Ogółem	Zł. 28.600.492.—	5.216.436.80	18,24

U W A G A: Sumy wykonania dz. VIII i dz. IX wykazane w rubryce 2-ej nie obejmują wpływów podatkowych za miesiąc czerwiec 1938 r. z powodu przekazania tych należności przez Izbę Skarbową w następnym miesiącu.—

SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZARZĄDU MIEJSKIEGO W ŁODZI

za czas od 1 kwietnia do 30 czerwca 1938 roku.

NAZWA RACHUNKU	Obroty za czas od 1.IV.-31.V. 1938 r.		Obroty w miesiącu czerwcu 1938 r.		Razem obroty za czas od 1. IV. - 30. VI. 1938 r.	
	Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma
	1. Kasa	4.341.066.13	4.255.327.41	1.790.510.22	1.856.923.—	6.131.576.35
2. Wydatki budżetowe	4.215.831.62	52.534.10	2.550.777.61	38.837.76	6.766.609.23	91.371.86
3. Dochody budżetowe	130.927.97	3.531.216.59	900.45	1.536.022.16	131.828.42	5.067.238.75
4. Zakłady i Szpitale	325.774.84	89.466.26	203.606.65	27.418.94	529.381.49	116.885.20
5. Przedsiębiorstwa komun.alne	285.423.90	166.108.24	173.623.71	87.868.66	459.047.61	253.976.90
6. Zobowiązania z tyt. wyk. budżetu	5.533.903.76	4.530.105.72	2.651.867.41	5.676.720.91	8.185.771.17	10.206.826.63
7. Instytucje kredytowe	5.046.878.21	5.023.892.13	2.544.987.12	2.513.306.52	7.591.865.33	7.537.198.65
8. Sumy przechodnie	4.463.867.02	6.891.294.10	2.813.151.42	3.400.084.94	7.277.018.44	10.291.379.04
9. Weksle obce	200.—	—	—	—	200.—	—
10. Zaliczki	895.799.92	459.322.18	270.996.97	392.061.61	1.166.796.89	851.383.79
11. Dłużnicy i Wierzyciele	48.45	—	100.212.15	10.519.45	100.260.60	10.519.45
12. Akcepty	290.141.17	323.141.17	50.000.—	70.000.—	340.141.17	393.141.17
13. Depozyty walorowe obce	77.578.75	39.224.86	77.368.58	59.748.62	154.947.33	98.973.48
14. Deponenci	162.901.35	405.318.08	115.769.33	232.611.75	278.670.68	637.929.83
15. Pożyczki krótkoterminowe	—	2.050.000.—	—	450.000.—	—	2.500.000.—
16. Papiery wartościowe własne	—	1.600.—	—	850.—	—	2.450.—
17. Skarbiec	650.—	—	850.—	—	1.500.—	—
18. Fundusze specjalne Gminy	—	25.—	—	25.—	—	50.—
19. Depozyty własne wydane	1.740.000.—	2.527.000.—	392.000.—	160.000.—	2.132.000.—	2.687.000.—
20. Różni za depozyty własne wydane	2.527.000.—	1.740.000.—	160.000.—	392.000.—	2.687.000.—	2.132.000.—
21. Różni	2.237.375.82	189.793.07	3.126.410.60	118.032.90	5.363.786.42	307.825.97
Ogółem	Zł. 32.275.368.91	32.275.368.91	17.023.032.22	17.023.032.22	49.298.401.13	49.298.401.13

KRONIKA.

I. OGÓLNA.

Łódź w hołdzie Św. Andrzejowi Boboli.

Dzień 17 czerwca r. b. zapisał się złotymi zgłoskami w kronikach katolickiej Łodzi. Miasto pracy witało w swych murach relikwie św. Andrzeja Boboli, patrona Polski.

Na dworcu Łódź-Kaliska, udekorowanym wspaniale w emblematy państwowe i papieskie, tonącym w zieleni girland i żywego kwiecica ustawiono wspaniałe podium, nakryte czerwonym sukniem na tle dwóch białych orłów. Oba perony były przepięknie udekorowane flagami papieskimi i narodowymi, które zwieszały się ku ziemi.

Już o godzinie 13-ej ciągnęły ku dworcowi organizacje Akcji Katolickiej, stowarzyszeń społecznych, kulturalno-oświatowych, zawodowych, bractwa, korporacje religijne, zrzeszenia młodzieżowe, krucjata oraz młodzież szkolna.

Punktualnie o godzinie 14-ej na dworzec kolejowy przybył J. E. ks. biskup Włodzimierz Jasiński, Ordynariusz Diecezji Łódzkiej w otoczeniu Księży Prałatów i Kanoników, Pan Wojewoda Henryk Józewski, p. gen. Wiktor Thommeé, p. Prezydent Mikołaj Godlewski oraz liczni dostojnicy państwowi, wojskowi i komunalni.

Na peronach po lewej stronie stanęły poczty sztandarowe wojska, federacji P. Z. O. O., Legionistów, Hallerczyków, Dowborczyków, Związku Strzeleckiego oraz organizacji Akcji Katolickiej, Sodalicii Mariańskiej, Harcerstwa, Sokoła i Stowarzyszeń Młodzieży.

Na schodach wiodących ku ołtarzowi po obu stronach ustawiły się cechy rzemieślnicze, u podnóża zaś Krucjata Eucharystyczna. Front przed podium zajęty był przez młodzież szkół średnich, zawodowych i powszechnych oraz organizacje społeczne i religijne.

Punktualnie o godzinie 14 min. 20 uderzyły dzwony z wieżyc kościelnych, którym wtórowały odgłosy syren fabrycznych.

Z chwilą wjazdu pociągu specjalnego na dworzec wojsko sprezentowało broń, po czym orkiestra odegrała Hymn Narodowy.

W tym momencie z wagonu-kaplicy wyniesiono relikwie, które ponieśli najwyżsi dostojnicy państwowi, wojskowi i komunalni. Pochód z relikwiami poprowadził J. E. ks. Biskup Włodzimierz Jasiński, Ordynariusz Diecezji Łódzkiej w otoczeniu J. E. ks. Biskupa Radońskiego oraz mistrza ceremonii papieskich z Rzymu, jak i licznego duchowieństwa świeckiego i zakonnego.

W czasie stawiania trumny-relikwii na wzniesieniu pod wspaniałym tronem, przybranym w purpurę, na którym widniały emblematy męczeństwa „korona spowita w palmy“ połączone chóry łódzkie odśpiewały pieśń „Gaude, Mater Polonia“. Litanię recytowaną do Wszystkich Świętych odmówił ks. dr. Eugeniusz Miller, po czym nastąpiła chwila skupienia, w czasie której lud zebrany przed trumną Męczennika zanosił za Jego pośrednictwem gorące modły do Boga.

Po głębokiej ciszy, jaka zaległa w chwili modlitwy, na prowizoryczną ambonę wstąpił ks. kan. Cz. Stańczak, który wypowiedział podniosłe przemówienie. Kaznodzieja podkreślił bohaterską śmierć Męczennika za Wiarę w obronie Kościoła i Ojczyzny.

Po przemówieniu chór męski im. Moniuszki odśpiewał kantatę „Bogurodzica“, po czym przeniesiono relikwie ze wzniesienia do wagonu-kaplicy.

W czasie procesjonalnego przenoszenia relikwii — trumny św. Andrzeja Boboli, zebrane wielotysięczne rzesze zarzuciły ją deszczem żywego kwiecica, które usłały drogę Świętemu z podium do wagonu-kaplicy. Wzruszająca była chwila kiedy ku trumnie zbliżali się chorzy niesieni na noszach przez najbliższą rodzinę. Na wielu twarzach ukazały się łzy. Lud jakby w ekstazie wpatrzony był w relikwie-trumnę, która spoczęła na purpurowym wzniesieniu pod wspaniałym tronem, nad którym widniał złoty krzyż.

Po złożeniu trumny-relikwiarza w wagonie-kaplicy wojsko sprezentowało broń, a orkiestra odegrała Hymn Narodowy.

Mimo, iż pociąg ruszył w dalszą drogę przez Łowicz do Warszawy tyśiączne rzesze skupiające się przed dworcem stały nadal w głębokim milczeniu i wielkiej zadumie, przeżywając wrażenia w duszy własnej.

Słowo konkluzyjne wypowiedział p. Prezydent Miasta Mikołaj Godlewski, przewodniczący Obywatelskiego Komitetu uczczenia relikwii św. Andrzeja Boboli, który podkreślił, iż Łódź katolicka złożyła egzamin dojrzałości, manifestując swe gorące przywiązanie do Kościoła i Ojczyzny. Śpiewem „Boże coś Polskę“ zakończono niezapomniane chwile, jakie przeżywało miasto pracy w tym dniu.

Reportaż radiowy nadawał ks. kan. J. Zdźarski. Całością ceremonii kierował ks. kan. Stanisław Nowicki.

Należy podkreślić karność społeczeństwa łódzkiego, oraz dobrą organizację porządkową, którą kierowali p. naczelnik dr Wrona, p. inspektor Niedzielski, p. dyrektor Wolczyński i p. Sałaciński.

Udział w manifestacji obliczono na 1.000 sztandarów i 30 tysięcy osób, które zaległy plac przed dworcem.

Miasto całe udekorowane było flagami o barwach narodowych.

WIELKOŚĆ I ŻYWOTNOŚĆ POLSKI, POZNAŁA MŁODZIEŻ POLSKA Z LITWY, ŁOTWY I CZECHOSŁOWACJI.

Wycieczka zagraniczna w Zarządzie Miejskim w Łodzi.

W dniu 1 lipca r. b. bawiła w Łodzi wycieczka młodzieży polskiej z Łotwy, Litwy i Czechosłowacji. W skład wycieczki wchodziły uczennice klas ósmych szkół średnich oraz absolwentek gimnazjów tych krajów. Z Łotwy przybyło 5 uczenic, z Litwy 3 i 5 z Czechosłowacji. Młodzież, po spożyciu obiadu, zwiedziła miasto, objeżdżając teren jego autokarem. Objazd zorganizował Zarząd Miejski w Łodzi.

W godzinach popołudniowych wycieczkę podejmował herbatką p. prezydent Mikołaj Godlewski w sali konferencyjnej Zarządu Miejskiego. Na przyjęciu tym obecni byli naczelnik J. Jellinek z Urzędu Wojewódzkiego, prezydent miasta p. Mikołaj Godlewski, wiceprezydent Antoni Pączek, dyr. J. Jędrzycki, kier. Z. Maciejowski, przedstawiciele Związku Kresów Zachodnich pp. Mrówczyński i Szubert, przedstawiciel ruchu turystycznego p. Z. Wróblewski i inni.

Sympatyczne i z entuzjazmem odnoszące się do wielkości i żywotności swej Ojczyzny rodaczki nasze powitał w słowach serdecznych p. prezydent M. Godlewski, podkreślając, że Łódź odwiedzają liczne wycieczki, lecz dzisiejsza wycieczka jest dla Łodzi szczególnie miła i posiada doniosłe znaczenie. Odwiedziła bowiem miasto nasze młodzież gimnazjalna, świadoma rzeczywistości i zdająca już sobie dokładnie sprawę z roli, jaką wypadło lub wypadnie jej niezadługo spełniać. Z tych względów pobyt wycieczki w Łodzi jest tymbardziej drogi sercu każdego łodzianina.

Witając miłych gości p. prezydent Godlewski obdarował je znaczkami z herbem Łodzi oraz wręczył upominki Łodzi włókienniczej w postaci pończoch. Jednocześnie p. prezydent Godlewski wręczył każdej z uczestniczek wycieczki bukiet róż.

Następnie witał wycieczkę w imieniu Zarządu Towarzystwa Pomocy Polonii Zagranicznej — przewodniczący p. wiceprezydent A. Pączek i przemawiał do niej, jako do przedstawicielek tej niejako drugiej Polski, tej Polski, która w poważnym skupieniu żyje, walczy i broni się na obczyźnie, poza granicami Rzeczypospolitej. Druga ta Polska liczy dziś przeszło 9 mi-

lionów Polaków, rozsianych po całym świecie i wielkością swą dorównywa Belgii, Holandii lub Węgrom. W przemówieniu swym p. wiceprezydent A. Pączek podkreślał obowiązki nasze, obowiązki Macierzy w stosunku do Polonii Zagranicznej oraz życzył uczestniczkom wycieczki, naszym rodaczkom, by zaniósł do swych ośrodków, do rodzin i kół polskich w krajach, w których zamieszkują, słowa otuchy i zapewnienia, że Polska jest żywotną i wielką, że Rzeczypospolita, którą wolno im było oglądać i bliżej poznać, upewniła ich, że Macierz opiera się o trwałe i niezwruszone filary gwarantujące wszystkim Polakom w Ojczyźnie i poza jej granicami, spokojną i bezpieczną przyszłość.

Kolejno wykonana została wspólna fotografia, po czym p. prezydent Godlewski zaprosił wycieczkę do teatru na przedstawienie sztuki „Kobieta i szmaragd“.

Przed spektaklem przemówił do wycieczki, witając ją w imieniu zespołu teatralnego, art. reżyser p. Krasnowiecki, zaznaczając, że Łódź posiada nie tylko zimne i bezduszne maszyny, lecz i czułe gorące serca. Sercami tymi Łódź wita rodaczki.

Po przedstawieniu część wycieczki opuściła Łódź, udając się do Zakopanego, część zaś pozostała w Łodzi, by następnego dnia udać się do Białowięzy oraz nad morze.

Interesujące były nasze rozmowy z sympatycznymi uczestniczkami wycieczki. Poznawszy miasto nasze wyrażały podziw dla jego żywotności. Zwracała uwagę naszą orientacja, entuzjazm i znajomość spraw, które dla Polaka na Obczyźnie nie mogą być obojętne.

Młodzież polska za granicami Macierzy jest silna duchowo. Wierzy w wielkość Polski i siłę Rzeczypospolitej. Wiara ta pozwala jej na pogłębianie polskości i rozbudowę życia narodowego na obczyźnie, pomimo niesprzyjających warunków politycznych.

Uderzało nas szczególnie, że młodzież polska na Litwie okazuje więcej zainteresowania oraz zdradza poważniejszą aktywność i niekrępowany entuzjazm, aniżeli np. młodzież polska w Czechosłowacji.

Mówią nam miłe rodaczki: „Dajemy sobie znakomicie radę w pracy naszej na obczyźnie. Przyznać musimy, że na Litwie wiele się zmieniło, że łatwiej jest rozwijać się duchowi polskiemu“.

Wycieczka utwierdziła nas w przekonaniu, że duch polski na obczyźnie nie słabnie, że bodźcem dlań jest i będzie siła Rzeczypospolitej Polskiej.

II. Z ŻYCIA SAMORZĄDU MIEJSKIEGO.

Postanowienia Tymczasowego Prezydenta Miasta. W czerwcu 1938 roku Tymczasowy Prezydent Miasta powziął ogółem 54 postanowienia przy czym w zastępstwie Magistratu 32, w zastępstwie zaś Rady Miejskiej 22.

Do powzięcia postanowień zgłosił Wydział Prezydyalny 6, Wydział Podatkowy 1, Wydział Oświaty i Kultury 1, Wydział Opieki Społecznej 1, Wydział Zdrowia Publicznego 2, Wydział Techniczny 22, Wydział Plantacyj 1, Wydział Gospodarczy 10, Wydział Przedsiębiorstw Miejskich 5, Kanalizacja i Wodociągi 1 i Gazownia Miejska 2 wnioski.

8 postanowień dotyczy spraw gospodarczych, 1 — spraw personalnych, 8 — dostaw wszelkiego rodzaju, 3 — spraw finansowych, 5 — opłat wszelkiego rodzaju, 3 — spraw organizacyjnych, 3 — instrukcyj i przepisów, 3 — subwencji, 13 — spraw gruntowych i 7 spraw różnych.

Z ważniejszych postanowień, powziętych przez Tymczasowego Prezydenta Miasta, należy wymienić:

1. Podwyższenie wysokości udziału Gminy Miejskiej Łódź w kosztach funkcjonowania Okręgowej Targowiskowej Komisji Nadzorczej.
2. Kupno 2 samochodów ciężarowych, 1 osobowego do użytku Zarządu Miejskiego i 1 ciężarowego do użytku Gazowni Miejskiej.
3. Wzięcie udziału w Międzynarodowej Wystawie Ogrodników Architektów w Essen.

4. Zatwierdzenie Instrukcji o organizacji służby przeciwpożarowej w lokalach widowiskowych m. Łodzi.
5. Wyrażenie zgody na parcelację nieruchomości Berty Teske, położonej przy ul. Dąbrowskiej.
6. Udzielenie Wojskowej Rzymsko-Katolickiej Parafii subwencji w kwocie zł. 500.—.
7. Delegowanie przedstawicieli Gminy Miejskiej Łódź do Rady Związku Elektryfikacyjnego Międzykomunalnego Przemysłowego Okręgu Łódzkiego „Zempol“.
8. Przekształcenie Miejskiego Domu Pracy przy ul. Brzeźnej nr 3 na Miejski Dom Pracy Przymusowej z Oddziałem Pracy Dobrowolnej.
9. Nabycia na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Zarządu Fundacji Dobroczynnej im. Hermana i Miny małż. Konstatów w Łodzi szpitala w Radogoszczu.
10. Udzielenie Towarzystwu Opieki nad Inwalidami Województwa Łódzkiego subwencji w kwocie zł. 1.000.—.
11. Zatwierdzenie Przepisów o urządzeniu podwórzy na terenie m. Łodzi.
12. Zatwierdzenie Szczegółowych Przepisów Sanitarно-Porządkowych, obowiązujących na terenie m. Łodzi.

NEKROLOGI

W dniu 30 czerwca 1938 roku, zmarł przeżywszy lat 63

Ś. † P.

Józef Bania

niższy funkcjonariusz Wydziału Oświaty i Kultury

Zmarły pracował w służbie miejskiej 16 lat.

Cześć Jego pamięci!

ZARZĄD MIEJSKI w ŁODZI

Dnia 3 lipca 1938 roku, zmarł przeżywszy lat 63

Ś. † P.

ANTONI SZUMPICH

kierownik magazynu Gazowni Miejskiej

Zmarły pracował w służbie miejskiej 42 lata.

Cześć Jego pamięci!

ZARZĄD MIEJSKI w ŁODZI

RUCH SŁUŻBOWY PRACOWNIKÓW ETATOWYCH ZARZĄDU MIEJSKIEGO w ŁODZI

ZA MIESIĄC CZERWIEC 1938 ROKU.

A. ZAANGAŻOWANIA i MIANOWANIA:

urzędnicy:

1. **dr. inż. Wilkoszewski Bogumił**, z dniem 1 czerwca 1938 r. do Wydziału Oświaty i Kultury i mianowany z tymże dniem etatowym urzędnikiem na stanowisko naczelnika z uposażeniem wg. 1 st. sl.

B. PRZENIESIENIA.

urzędnicy:

1. **Bem Aleksy**, sekretarz Wydziału Prezydyjnego przeniesiony z dniem 7 czerwca 1938 r. na równorzędne stanowisko do Wydziału Wojskowego z dotychczasowym uposażeniem.

2. **Pawlikowski Feliks**, kontroler Wydziału Opieki Społecznej przeniesiony z dniem 1 czerwca 1938 r. do Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich na stanowisko poborcy targowiskowego z dotychczasowym uposażeniem.

3. **Kempa Adam**, instruktor krawiecki Miejskiego Domu Pracy przeniesiony z dniem 20 czerwca 1938 r. do Wydziału Gospodarczego na stanowisko nadzorcy nad zsypankami śmieci z dotychczasowym uposażeniem.

4. **Nowakowski Józef**, sekretarz Wydziału Wojskowego przeniesiony z dniem 7 czerwca 1938 r. do Wydziału Prezydyjnego na równorzędne stanowisko z dotychczasowym uposażeniem.

5. **Kurzynowska Cecylia**, sekretarz Wydziału Zdrowia Publicznego przeniesiona z dniem 21 czerwca 1938 r. na równorzędne stanowisko do Wydziału Prezydyjnego z dotychczasowym uposażeniem.

OBWIESZCZENIE.

Na podstawie art. 151 Ordynacji Podatkowej (Dz. U. R. P. z 1636 r. Nr 14, poz. 134) Zarząd Miejski wzywa niżej wymienionych do zgłoszenia się w biurze Wydziału Podatkowego przy ul. Zawadzkiej 1 (front, II piętro, pok. 11) celem odbioru pism, nadesłanych przez Urzędy Skarbowe:

1 Urząd Skarbowy w Łodzi:

Nakazy płatnicze na państwowy podatek dochodowy za lata 1934/5/6 i 7

Nr. rej.	b.	14	Adelfang Blima, Piotrkowska 207.
"	"	12	Adamska Elza, Kopernika 27.
"	"	59	Albert Józef, Al. Kościuszki 90/92.
"	"	3084	Glück Paweł, Lipowa 68.
"	"	993	Hermans Anna, Bandurskiego 23.
"	"	3592	Hertz Ignacy Leon, Al. Kościuszki 77.
"	"	558	Heyman Stefan, Andrzeja 32.
"	"	2364	Kon Helena, Wólczańska 168.
"	"	2424	Langner Juliusz, Wólczańska 157.
"	"	3087	Landau Tekla, 28 p. Strz. Kan. 52.
"	"	2569	Morzyszek Juliusz, Zamenhofska 38.
"	"	3510	Makowski Józef, Gdańska 144.
"	"	1739	Marczewska Maria, Kopernika 57.
"	"	1850	Milski Aleksander, Żwirki 4.
"	"	2569	Morzyszek Juliusz, Zamenhofska 38.
"	"	3656	Najmark Szoel, Bandurskiego 4.
"	"	1364	Rozenblum Pinkus, Piotrkowska 101.
"	"	1364	" " " 101.
"	"	2344	Rozner Juliusz Kurt, Piotrkowska 154.
"	"	2214	Rapke Eugeniusz, Kopernika 43.
"	"	2322	Rozenwajg Sara, Andrzeja 48.
"	"	2635	Szpinmam Maks, Łąkowa 10.
"	"	1596	Szoltz Ryszard, Bandurskiego 17.
"	"	3508	Szulc Ernest, Gdańska 106.
"	"	2822	Twardowski Feliks, Radwańska 9.
"	"	2748	Tajtelbaum Jentar, Zamenhofska 6.
"	"	2881	Wajngarten Lajzer, Andrzeja 36.

Nakazy płatnicze na państwowy podatek od nieruchomości na rok 1938

Nr. ks. bier.	258	Nomburg Juda Chaskiel, Sienkiewicza 59.
"	427	Kalza W., Mińska 3.
"	445	Szedlich Emma, N. Projektowana 23.
"	480	Wojtaszewski Stan. i J., Radwańska 11.
"	571	Luboradzy Wład. i Wanda, Żmudzka
"	573	Schedlich Emma, Żubrowa 4.
"	574	Szedlich Emma, " 5, 6 i 7.
"	446	" " N. Projektowana 27.

Nakazy płatnicze na podatek od lokali za lata 1935/6/7 i 38

Nr. ks. bier.	1290	Jankowska Aniela, Piotrkowska 117.
"	1974	Krzyżanowski Feliks, Radwańska 19.

Nr. ks. bier.	4561	Śmiałkowski Michał, 28 p. Strz. Kan 48.
" "	4829	Rada Powiatowa B. B. W. R., Wólczańska 119.
" "	4574	Will Bruno, Wólczańska 98.
" "	4576	Halberstadt Dawid, Wólczańska 119.
" "	4777	Wajcman Jusek, Andrzeja 58.
" "	4799	Mittelberg Salomon, Lipowa 68.
" "	4825	Salz Berek, Wólczańska 72.
" "	4853	Michalak Bronisława, Zamenhofska 27.
" "	4858	Grynbaum Nusen-Berek, Żwirki 8.
" "	4870	Kühn Elly, Piotrkowska 127.
" "	4873	Bałdyga Edward, Radwańska 9.
" "	4885	Kubacka Helena, Piotrkowska 181.
" "	4962	Kozubska Maria, Andrzeja 44.
" "	4908	Friedenberg Eugeniusz, Piotrkowska 159.
" "	4919	Chwendorowicz Tomasz, Wólczańska 74.
" "	4923	Richter Rajnhold, Zamenhofska 18.
" "	4927	Bursztyn Salomon, Żeromskiego 85.
" "	8	Kpt. Czyhiryn Kazimierz, Al. Kościuszki 53.
" "	36	Chwedorowicz Tomasz, Al. Kościuszki 57.
" "	180	Chajet Miriam, Andrzeja 22/24.
" "	254	Koźba Michał, Andrzeja 44.
" "	363	Langwerski Ignacy, Bandurskiego 15.
" "	423	Kasman Józef, Gdańska 97.
" "	469	Lentloft Hugo, Gdańska 113.
" "	620	Zadora Aniela Zofia, Kopernika 27.
" "	644	Brandes Leon, Kopernika 33.
" "	681	Kuliński Ignacy, Kopernika 43.
" "	705	Chwedorowicz Stanisław, Kopernika 49.
" "	706	Rafałowicz, Kopernika 49.
" "	1068	Herc Mieczysław, Piotrkowska 121.
" "	1070	Hajman Maks, Piotrkowska 121.
" "	1077	Kozłowska Maria, Piotrkowska 123.
" "	1244	Kołtunow Wolf, Piotrkowska 155.
" "	1469	Zelewski Uszer, Wólczańska 148.
" "	1506	Bechtel Ida Berta, Wólczańska 118.
" "	1507	Donm Linda, Wólczańska 118.
" "	1508	Badzian A., Wólczańska 118.
" "	1509	Sapociński Stanisław, Wólczańska 118.
" "	1754	Zawadzka Cecylia, Żeromskiego 103.
" "	1910	Grzelak Józef, Karolewska 13.
" "	1940	Ryllman Aleksander, Karolewska 52.
" "	1960	Marcinkowski Leon, Kopernika 55.
" "	2004	Milewski Jan, Kopernika 62.
" "	2075	Sulkies Henryk, Piotrkowska 171/3.
" "	2149	Stow. Popier. Inw. Wojennych, Piotrkowska 189.
" "	2180	Margracz H., Piotrkowska 197.
" "	2211	Cymerman Jan, Piotrkowska 201.
" "	2254	Sieradzki Stanisław, Piotrkowska 213.
" "	2405	Salski Wacław, Radwańska 49.
" "	2434	Hutnik Mieczysław, Radwańska 59.

Nr. ks. bier.	2484	Stein Stanisław, Wólczańska 140.
" " "	2524	Barciński Tadeusz, Wólczańska 147.
" " "	2559	Jeger Herman, Wólczańska 164.
" " "	2567	Pawlicki Stanisław, Wólczańska 164.
" " "	2571	Vogt Bertold, Wólczańska 164.
" " "	2597	Wesołowska Leokadia, Wólczańska 179.
" " "	2647	Górecka Zofia, Żwirki 6.
" " "	2766	Grynbaum Nusen-Berek, Żwirki 8.
" " "	2725	Szumińska Czesława, Żwirki 22.
" " "	2788	B-cia Braun Sp. Akc., Żwirki 1.

Nakazy płatnicze na państwowy podatek przemysł. od obrotu za 1935 i 1937

Nr. ks. bier.	411	Majewski Stanisław, Kopernika 27.
" " "	2686	Rozenkranc Chana, Piotrkowska 107.
" " "	1475	Wojciechowska Feliksa, Żeromskiego 93.
" " "	1457	Rotbard Dawid, Piotrkowska 121.
" " "	1207	F. „Milker“ Sp. z o. o., Piotrkowska 119.

4 Urząd Skarbowy w Łodzi:

Nakazy płatnicze na podatek dochodowy za lata 1932/4/5/6 i 7

Nr. ks. bier.	3295a	Strauch Elias, Lipowa 31.
" " "	1691	„Konstruktor“ Sp. z o. o., Al. Kościuszki 1.
" " "	1691	„ „ „ „ „ 1.
" " "	1951a	„Lonas“ Sp. z o. o., Piotrkowska 55.
" " "	2079	Majerowicz Dawid, 6-go Sierpnia 34.
" " "	8	Abramsohn Artur, 6-go Sierpnia 37.
" " "	78a	Angerstein Stefan, 6-go Sierpnia 63.
" " "	580	Dobręcki Józef, Żeromskiego 54.
" " "	3991	Domański A., Andrzejka 35.
" " "	865	Fryszman Moszek, Leszno 33.
" " "	1082a	Grabner Pejsach, 6-go Sierpnia 72.
" " "	1418	Ilwowicz Berka, Andrzejka 35.
" " "	1784	Kozłowska Wanda, Legionów 32.
" " "	2271	Mazurkiewicz Ludomir S-cy, Andrzejka 45.
" " "	2654	Praczyk Józef, Wileńska 28-a.
" " "	3029	Szmulewicz Hercko Judka, Lipowa 57.
" " "	3358	Szychwarg Mojżesz, Gdańska 57.
" " "	3578	Wajnert Cezary, 6-go Sierpnia 42.
" " "	3581a	Wajngold M., Wólczańska 27.
" " "	3812	Willinger Cyka, Lipowa 52.
" " "	3698	Wilpert Ipel, 6-go Sierpnia 39.
" " "	3714	Wiślicki Abram, Piotrkowska 83.
" " "	3792	Wójcik Tomasz, 6-go Sierpnia 94.
" " "	3790	Wróblewski Kulman, Żeromskiego 49.
" " "	3868a	Langier Mendel, Żeromskiego 40.
" " "	2687	Przeddecki Józef, Wólczańska 35.
" " "	3097	Skupiński Ignacy, 6-go Sierpnia 49.
" " "	3487	Tuszyńska Chaja i S-cy, 6-go Sierpnia 25.

Ii Urząd Skarbowy w Łodzi:

Nakazy płatnicze na państwowy podatek dochodowy za lata 1934/5/6 i 7

Nr. ks. bier.	1706	Krening Adolf, Piotrkowska 136.
" "	" 180	Bergman Mikołaj, Kilińskiego 90.
" "	" 519	Dawidowicz Mateusz, Dowborczyków 37.
" "	" 4242	Chmielewski Antoni, Targowa 43.
" "	" 2572	Iskos Tadeusz vel Tanchel, Piotrkowska 130.
" "	" 4340	Kramm Gustaw, Szpitalna 15.
" "	" 3462	Wiener Icek, Kilińskiego 116.
" "	" 1047	Grobelny Marian, Główna 50.
" "	" 4315	Klarman Abram, Kilińskiego 99.
" "	" 1787	Kunst Otton, Sienkiewicza 58.
" "	" 4316	S-cy Liszkowskiej Emilii, Kilińskiego 96.
" "	" 3369	Waldman Chaim Chaskiel, Piotrkowska 152.
" "	" 4233	Wolle Reinhold, Kilińskiego 94.
" "	" 4365	Zylber Chaja, Przejazd 75.
" "	" 241	Binsztok Szlama, Kilińskiego 115.
" "	" 4161	Bornstein Pinkus Sz., Sienkiewicza 61.
" "	" 403	Buszko Helena, Główna 20.
" "	" 552	Dobrowolski Jan, Nawrot 2.
" "	" 624	Egler Anna, Brzezińska sz. 8.
" "	" 713	Ferszt Aron, Wodny Rynek 13.
" "	" 3908	Garnys Marianna, Niska 1.
" "	" 4133	Gilzner Moszek M., Sienkiewicza 64.
" "	" 4132	Gliksman Łaja, Główna 62.
" "	" 4141	Haslender Laura, Sienkiewicza 42.
" "	" 4174	Chrabelski Klemens, Wysoka 29.
" "	" 1309	Jagiello Mateusz, Fabryczna 2.
" "	" 1362	Jędrzejewski Kazimierz, Przędzalniana 30
" "	" 1457	Kapitulnik Chil M., Główna 67.
" "	" 3992	Kasprzak Genowefa, Kilińskiego 103.
" "	" 1474	Kasz Bolesław, Rokicińska 102.
" "	" 3270	Koltunow Wolf, Pierackiego 7.
" "	" 1652	Koszowska Zofia, Nawrot 38-a.
" "	" 1670	Kowalski Józef, Nawrot 44.
" "	" 1734	Krüger Karol, Piotrkowska 130.
" "	" 3988	Kryszkowska Janina, Nawrot 5.
" "	" 1773	Kujawski Szmul, Nawrot 39.
" "	" 1778	Kulesza Bolesław, Nawrot 45.
" "	" 3266	Lajchter Marian, Kilińskiego 84.
" "	" 4005	Lamowski Andrzej, Emilii 20.
" "	" 4008	Landsberg Teofila, Główna 67.
" "	" 1917	Lieberman Jakób, Nowa 38.
" "	" 1921	Lieberman Witold, Nowa 38.
" "	" 4329	Łykowski Henryk, Miedziana 14.
" "	" 2029	Majchrzak Apolinary, Targowa 34.
" "	" 4019	Matys Berta, Miedziana 22.
" "	" 4010	Miechowska Pola, Kilińskiego 131.
" "	" 2197	Mołodkiewicz Janina, Przejazd 33.

Nr. ks. bier.	4033	Moryc Mendel, Nawrot 39.
" "	2207	Moszkowicz Estera, Legionów 3.
" "	4199	Nowiński Jan, Przędzalniana 37.
" "	4054	Piła Szaja, Rokicińska 100.
" "	4057	Rüger Henryk, Kilińskiego 117.
" "	2665	Rokman Rajzla Ruchla, Główna 57.
" "	4070	Szafraj Chaim, Nawrot 38.
" "	4219	Śmieciuszewska Maria, Zagajnikowa 58.
" "	4220	Strykowski Icek, Kilińskiego 95.
" "	2940	Świderski Antoni, Piotrkowska 132.
" "	2992	Szefner Jakób, Kilińskiego 146.
" "	3043	Szmidt Włodzimierz, Kilińskiego 94.
" "	4222	Sztylbach Henryk, Targowa 55.
" "	4091	Tarłowska Stefania, Przejazd 67.
" "	4107	Werner Adolf, Główna 62.
" "	4336	Witkowski Franciszek, Przejazd 29.
" "	3600	Zaks Wolf, Rokicińska 31.
" "	3597	Zaks Wolf, " 31.
" "	3626	Zawadzka Maria, Dowborczyków 20.

13 Urząd Skarbowy w Łodzi:

Nakazy płatnicze na państwowy podatek dochodowy za lata 1935/6 i 7

Nr. ks. bier.	4163	Bekier Hersz, Wolborska 28.
" "	4382	Walrauch Chana Jenta, Zgierska 7.
" "	4134	Międzygórska Luca, Żydowska 15.
" "	1938	Lederman Jakub Szaja, Wolborska 12.
" "	2414	Najman Chawa, Wolborska 18.
" "	3214	Szrajbaum Efroim, Jakóba 7.
" "	878	Fuks Berek, Ogrodowa 3.
" "	4157	Wislicki Pinkus Nusen, Franciszkańska 30.
" "	820	Fride Szulim Hersz, Nowomiejska 21.
" "	1275	Hecht Jakób, Wolborska 32.
" "	2653	Praszkiel Hersz, Jakóba 16.
" "	328	Braun Izak, Nowomiejska 21-a.
" "	1500	Kalisz Abram, Stary Rynek 15.
" "	1364	Worcel Frajda, Wolborska 22.
" "	379	Bursztyn Symcha, Stary Rynek 5.
" "	179	Berken Noech, Wolborska 22.
" "	2157	Lipski Izak Herman, Zgierska 5.
" "	4307	Reiter Mendel, Północna 14.
" "	1304	Herszkowicz Jakób, St. Rynek 8.
" "	4012	Michałowicz Menachem, Jakóba 16.
" "	3946	Gutman Manela, Piłsudskiego 6.
" "	350	Brot Brucha, Brzezińska 19.
" "	960	Gertner Izrael Zurych, Jerozolimska 5.
" "	3941	Król Izaak, Brzezińska 11.
" "	4164	Bok Fiszal Josek, Pl. Kościelny 4.
" "	464	Cymbał Mariem, St. Rynek 15.

Nr. ks. bier. 4392 Bielawska Chana, St. Rynek 15.

„ „ „ 4395 Kronenbrot Rojza, „ 1.

Po upływie czterech tygodni od daty ukazania się niniejszego obwieszczenia w Łódzkim Dzienniku Wojewódzkim doręczenia uważa się za skuteczne.

Łódź, dnia 6 lipca 1938 roku.

DROBNE OGŁOSZENIA

Abe Sala, zam. w Łodzi przy ul. Południowej nr 6, zagubiła potwierdzenie zgłoszenia nr 6263 wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Berman Moszek, zam. w Łodzi przy ul. Południowej nr 1, zagubił potwierdzenie zgłoszenia wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Ciecierski Bolesław, zam. w Łodzi przy ul. Sosnowej nr 25, zagubił książeczkę oszczędnościową wydaną przez K. K. O. m. Łodzi — Oddział II-gi.

Goldkorn Fiszel, zam. w Łodzi przy ul. Drewnowskiej nr 11 (przedsiębiorstwo — ul. Zgierska nr 14), zagubił potwierdzenie zgłoszenia wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Grabowski Waclaw — st. pomiarowy Oddziału Regulacji, zagubił legitymację pracowniczą nr 8, uprawniającą do ulgowych przejazdów tramwajowych, wydaną przez Wydział Techniczny Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Hamer Abram - Icek, zam. w Łodzi przy ul. Mielczarskiego nr 23, zagubił dowód zastawu nr 100/7/1515 wydany przez K. K. O. m. Łodzi.

Handelsman Jakub, zam. w Łodzi przy ul. Narutowicza nr 19, zagubił potwierdzenie zgłoszenia nr 2376 z roku 1928 wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Herszkowicz Icek, zam. w Łodzi przy ul. Lutomińskiej nr 38, zagubił znak rejestracyjny od resorki jednokonnej nr 1981 wydany przez Wydział Podatkowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

K—firma: „Krakowski Izrael“ — Łódź, ul. Zgierska nr 73, zagubiła znak rejestracyjny od wozu nr 1501 wydany przez Wydział Podatkowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Kranc Jusek, zam. w Łodzi przy ul. Brzezińskiej nr 52, zagubił znak rejestracyjny od furgonu jednokonnego wydany przez Wydział Podatkowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Masopust Maria, zam. w Łodzi przy ul. Abramowskiego nr 5, zagubiła weksel in blanco na sumę zł. 500.— (słownie złotych pięćset) z wystawienia Kalinowskiego Mieczysława, zam. w Łodzi przy ul. Mostowej nr 21, który niniejszym unieważnia.

Mastbaum Nysen, zam. w Łodzi przy ul. Abramowskiego nr 35, zagubił pozwolenie na sprzedaż mięsa z uboju rytualnego nr 49 wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Micemmacher Szlama, zam. w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej nr 166, zagubił znak rejestracyjny od furgonu wydany przez Wydział Podatkowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Müller Erich, zam. w Łodzi przy ul. Murarskiej nr 10, zagubił świadectwo rejestracji wojskowej wydane przez Wydział Wojskowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Pechman Liba, zam. w Łodzi przy ul. Zachodniej nr 42 (przedsiębiorstwo — ul. Śródmiejska nr 6), zagubiła potwierdzenie zgłoszenia wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Poznantek Uzen, zam. w Łodzi przy ul. Zawiszy nr 7, zagubił znak rejestracyjny od dorożki konnej nr 1224 wydany przez Wydział Podatkowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Radogowska Mariem, zam. w Łodzi przy ul. Piłsudskiego nr 57, zagubiła potwierdzenie zgłoszenia wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Redlus Sender, zam. w Łodzi przy Al. I Maja nr 41, zagubił potwierdzenie zgłoszenia wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Rozenkopf Małka, zam. w Łodzi przy ul. Żydowskiej nr 10 (przedsiębiorstwo — ul. Północna nr 22), zagubiła potwierdzenie zgłoszenia wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Rozenwasser Chaim-Sender, zam. w Łodzi przy ul. Pomorskiej nr 8, zagubił poświadczenie odbycia zastępczej służby wojskowej za rok 1937 wydane przez Wydział Wojskowy, świadectwo urodzenia wydane przez Urząd Stanu Cywilnego Zarządu Miejskiego w Łodzi oraz kartę mobilizacyjną wydaną przez P. K. U. Łódź—miasto I.

Ruszczak Jan, zam. w Łodzi przy ul. Brzezińskiej nr 36, zagubił znak rejestracyjny od furgonu jednokonnego nr 2514 wydany przez Wydział Podatkowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Solarz Izaak, zam. w Łodzi przy ul. Zawiszy nr 28, zagubił znak rejestracyjny od resorki jednokonnej nr 1542 wydany przez Wydział Podatkowy oraz dowód osobisty wydany przez Wydział Ewidencji Ludności Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Szylit Herszel, zam. w Łodzi przy ul. 11 Listopada nr 14, zagubił znak rejestracyjny od wózka ręcznego nr 3062 wydany przez Wydział Podatkowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Tajtelbaum Moszek — dzierżawca f-my „Mojżesz Gancarski“ — zam. w Łodzi przy ul. Brzezińskiej nr 94 (przedsiębiorstwo — ul. Zawadzka nr 5), zagubił potwierdzenie zgłoszenia wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Wajdengart Dawid, zam. w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej nr 116 (przedsiębiorstwo — ul. Piotrkowska nr 104), zagubił potwierdzenie zgłoszenia nr 15022 wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Zajac Abram, zam. w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej nr 82, zagubił wezwanie do odbycia zastępczej służby wojskowej wydane przez Wydział Wojskowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.
